

KWESTJONARJUSZ

dla zbierających zwyczaje i pojęcia prawne u ludu

PO WSIACH I MIASTECZKACH

UŁOŻYŁ

Bronisław Grabowski.

~~~~~  
Odbitka z tomu III „Wisły.”  
~~~~~

WARSZAWA.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI M. ARCTA,
Nowy - Świat, Nr. 53.

—
1889.

KWESTIONARIUSZ

do wypełnienia przez rodziców i opiekunów

uczniów i nauczycieli

Brońsk Grodzki

OD 1900 X 1900 III WILNY

WILNY
1900

WILNY

WILNY

1900

KWESTJONARIJUSZ

dla zbierających zwyczaje i pojęcia prawne u ludu

PO WSIACH I MIASTECZKACH

UŁOŻYŁ

Bronisław Grabowski.

~~~~~  
Odbitka z tomu III „Wisły.”  
~~~~~

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA ▲
40-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 71
Tel. 26-88-63

WARSZAWA.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI M. ARCTA,
Nowy - Świat, Nr. 53.

—
1889.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 27 Марта 1889 года.

13 048

Друк Józefa Jeżyńskiego, Warszawa, Nowolipki Nr 9.

PRZEDMOWA.

Zanim prawodawcy ustawami pisanymi ujęli w karby wolę narodów, już same społeczeństwa nakładały na siebie pewne obowiązki i ograniczenia, oparte na samorodnym poczuciu dobrego i złego, słuszności i niesłuszności. W prastarej dobie naród urządzał swoje stosunki i okiełznywał samowolę jednostek według pewnych tradycyjnych, przekazywanych z pokolenia na pokolenie obyczajów, które były zasadami jego urządzeń bytowych, stosunków ekonomicznych, podstawą do wyroków sądowych, nakoniec przepisem jego moralności praktycznej.

Przyjęcie chrześcijaństwa wprowadziło nowy pierwiastek obyczajowy: moralność, płynącą z obowiązków religijnych, a popartą przemożnym wpływem duchowieństwa. Pierwotne poglądy i obyczaje musiały poddać się znacznej zmianie pod naciskiem przepisów religijnych i nauk katechizmowych, przeobraziły się w wielu względach, zastosowały do tego, co im z kazalnicy i od stopni ołtarzy głoszono; ale pomimo to zachował się i zachowuje uporczywie niejedyn prastary pogląd i obyczaj, który nieraz nawet sprzeciwia się temu, co wyznawana wiara nakazuje.

Ustawy prawodawcze, uchwały sejmów i sejmików, wola klasy panującej w kraju—wszystko to wprowadziło trzeci żywioł do obyczaju ludowego, narzuciło ludowi niejedno urządzenie, niejedyn obowiązek i przepis, dotąd mu obcy. Nie zawsze ustawa w praktyce staje się tem, czem ją wola prawodawców mieć chciała: nierzadko modyfikuje się według zwyczajów tradycyjnych, nierzadko nadaje im tylko zewnętrzny pokost, pod którym stare jądro zostaje w całej swej sile i pełni.

Z trzech tych żywiołów obyczajowych, religijnych i prawodawczych wytworzyły się istniejące u ludu obyczaje, urządzenia i poglądy prawne.

Dotąd zbierano głównie podania, przysłowia i pieśni, opisywano ubiór, chaty, urządzenie domu itp., słowem starano się o odmalowanie zewnętrznej fizjognomji ludu, o zgromadzenie utworów jego fantazji i umysłowości, o stronę intelektualną i estetyczną. Na stronę etyczną i praktyczną mało zwracano uwagi, może dla tego, że brakło podniety i wskazówki z zewnątrz, na co należycie należy zwrócić obserwację i co zapisać jako materiał dla nauki. Instyktownie przeczuwano znaczenie obyczajów prawnych i dla tego zapisywano niejedną cenny szczegół, ale pod niewyraźnemi lub niewłaściwemi rubrykami. Takie szczegóły znajdziemy w rozmaitych miejscach u Kolberga; garść ich zapisał Aleksander Petrów¹⁾, pod tytułem „Zwyczaje prawne.“ Cennego materiału dostarczył ks. Wł. Siarkowski do *Wisły* t. II, od str. 774. Wszystko to jednak są krople tam, gdzie wiedza potrzebuje i wymaga materiału, płynącego potokami, materiału, który należy zbierać gorliwie a żywo, gdyż lud prosty przeradza się w epoce obecnej prędko i z każdym dniem traci jedne po drugich znamiona, pojęcia i obyczaje, przekazane sobie z prastarej doby.

W zbieraniu zwyczajów i pojęć prawnych ludu prostego potrzebne są więcej aniżeli w czem innem ułatwienia w formie wskazówek, co należy poddawać obserwacji i badaniu w życiu wieśniaka lub mieszkańca miasteczek.

Być może, iż brak kwestjonarjuszy był główną przyczyną, że tak mało materiałów dotąd zebrano. Chcąc pobudzić do pracy około zbierania materiału owego, komisja prawnicza Akademji Umiejętności w Krakowie, na wniosek prof. Kasparka, wydała odezwę, z wyszczególnieniem 62 zapytań, oraz z prośbą do miłośników nauki i ludu naszego o nadsyłanie odpowiedzi do samej Akademji. Nie wiemy, ile w skutek tego udało się pozyskać materiału; to tylko pewna, że pytania te, widocznie dorywczo ułożone, są niedostateczne i nie dotyczą wielu stron życia ludowego, które poddać obserwacji i badaniu koniecznie wypada. Okazała się więc potrzeba nowego, o wiele szczegółowszego kwestjonarjusza.

Otrzymawszy od redakcji *Wisły* zlecenie ułożenia takiego kwestjonarjusza, przedewszystkiem zabraliśmy się do przejrzenia kwestjonarjuszów, wydanych gdzieindziej. Z tych wzięliśmy sobie za wzór dwa: południowo-słowiański, ułożony przez prof. Bogiszycza oraz program, wydany przez M. J. Charuzina, sekretarza oddziału etnograficznego w cesarskiem Towarzystwie miłośników nauk przyrodniczych, antropologii i etnografji (Moskwa 1887 r.). Pierwszy z tych kwestjonarjuszów, rozesłany w różne okolice Słowiańszczyzny południowej, pozyskał prof. Bogiszyczowi tyle zasobu, iż tenże wydał go jako tom I „Zbioru obecnych zwyczajów prawnych u słowian południowych” *Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih slovena*, Zagrzeb, 1874.

¹⁾ Lud ziemi dobrzyńskiej, str. 22.

Pragnąc, aby nauka u nas mogła i na polu etyki i prawa ludowego pozyskać to, co się udało zebrać u naszych pobratymców na południu, puszczamy w świat obecny kwestjonarjusz, zwracając się z gorącą prośbą do wszystkich, którzy sprawę poznania ludu biorą do serca, aby zechcieli dopomóc nauce nadsyłaniem odpowiedzi na zamieszczone w kwestjonarjuszu niniejszym pytania. Liczymy wielce na pomoc kapłanów po wsiach i miasteczkach, nauczycieli elementarnych, urzędników gminnych, właścicieli większej posiadłości ziemskiej, na inteligentniejszych włościan i mieszczan, że zechcą poprzeć nasze zamiary i usiłowania przez nadsyłanie odpowiedzi na wszystkie pytania kwestjonarjusza, lub też na pewne z nich, dotykające przedmiotów lepiej sobie znanych.

Pożądaną są odpowiedzi szczegółowe, opisujące i rozwijające daną kwestję i popierające, jeśli można, charakterystycznymi przykładami z życia. Niesłychanie cennymi są łączące się z kwestją przysłowia, frazesy i nazwy, używane w rodzaju terminów prawnych, charakterystyczne wyrażenia i określenia, słowem cała strona językowa przedmiotu. Przykłady z życia winny być przedstawione z dokładnością i wiernością, nawet nie od rzeczyby było wymieniać imię i nazwisko, jeśli to tylko nie jest z jakichkolwiek względów niemożliwym, osób i miejscowości, następujących te przykłady. Tym sposobem obraz zwyczajów, pojęć i stosunków nabrałby pożądaną wyrazistości i zyskałby rękojmię pewności oraz podstawę do krytycznej oceny danych stosunków.

Najszczególwszy nawet kwestjonarjusz nie zdoła przewidzieć wszystkich objawów, które w życiu ludowym zdarzyć się mogą. Upraszamy więc ludzi dobrej woli, którzy zajmą się zbieraniem odpowiedzi, ażeby nie robili sobie żadnego skrupułu i zapisywali nawet to, co im wśród badań samo przez się nastąpić się może, pomimo że nie znajdują odpowiedniej w kwestjonarjuszu rubryki. Niech nie gorszą się z drugiej strony, jeśli to i owo pytanie wyda im się niestosownem i zbyt cennem, albowiem zamieszczenie wpłynęło jedynie z troskliwości o możliwą dokładność.

Częstochowa, 1 marca 1889 r.

---

1. Wiadomości wstępne.

Przedewszystkiem dla osądzenia znaczenia, dawności i pochodzenia miejscowych zwyczajów prawnych nader ważnemi są dokładne wiadomości o miejscowości, w której zaobserwowane i zapisane zostały.

Dla tego naprzód oznaczyć należy

1). Nazwę i położenie geograficzne miejscowości, skład plemienny ludności tamecznej, jej położenie majątkowe, zajęcia, charakter, stan (włościanie, drobna szlachta, mieszczenie, stosunek do ludzi, różnych pochodzeniem plemiennem, niemców, żydów).

2). Warunki miejscowe, mogące wywierać wpływ na zwyczaje ludności: istnienie we wsi dworu, kościoła, sądu, urzędu gminnego, oraz stosunek włościan do nich, zaufanie lub nieufność względem dworu, kościoła i urzędu, a nadto istnienie karczmy we wsi, pochodzenie plemienne karczmarza i wpływ jego na ludność.

3). Warunki okolicy, wywierające wpływ na zwyczaje: bliskość miasta, dróg żelaznych, bitych, fabryk i różnych zakładów; dnie targowe i jarmarczne w okolicy.

4). Czy dana wieś lub jej mieszkańcy nie mają jakiego poważnego lub szyderczego przydomku, nadawanego przez sąsiadów, zwłaszcza jeśli ten przydomek pochodzi od jakiego zwyczaju miejscowego?

5). Jeżeli dana miejscowość jest miasteczkiem, to czy miasteczko było dawniej na prawie polskim, czy też na prawie niemieckim (magdeburским)?

6). W jaki sposób wieś jest zabudowana: czy domy stoją w skupieniu, czy też rozrzucone?

7). Jeżeli w danej miejscowości znajdują się dawne księgi katastralne lub sądowe, to pożądanemi są charakterystyczniejsze z nich wypisy, rzucające światło już to na stosunki ekonomiczne, już też na praktykę sądową.

8). Jaka jest wiadomość lub podanie o powstaniu danej wsi lub miasteczka?

2. Poglądy na różnice stanowe.

9). Jaki pogląd ma lud w danej okolicy na różnice stanowe?

10). Jak dzielią się mieszczenie lub wieśniacy w danej miejscowości pod względem znaczenia miejscowego?

11). Jaki jest stosunek pomiędzy bogatymi i uboższymi, więcej znaczącymi a mniej znaczącymi?

12). Czy są we wsi gospodarze, mający mniej niż 6 mórg? Jakie jest ich położenie i pochodzenie (może ze służby dworskiej uwłaszczonej na gruncie)?

13). Jakie jest stanowisko i położenie komorników i chałupników?

14). Jak lud zapatruje się na właściciela większej posiadłości i jaki jest stosunek pomiędzy wsią a dworem?

15). Kogo lud nazywa szlachcicem; jakie szlachcie nadaje przydomki?

16). Jaki jest pogląd mieszczanina i wieśniaka na szlachtę drobną?

17). Jak lud zapatruje się na żyda, Niemca i innego cudzoziemca, mieszkającego we dworze?

18). Jaki jest pogląd ludu na dorobkowiczów?

19). Jaki jest pogląd wieśniaka na mieszczanina i naodwrot mieszczanina na wieśniaka?

20). Czy bywają wypadki bliższych stosunków pomiędzy ludźmi różnych stanów?

21). Jak lud zapatruje się na tych włóścian, którzy porzucili ubiór wieśniaczy; jakie daje im nazwy i przydomki? Jakie są pobudki do przebierania się po miejsku?

22). Czy są w danej miejscowości przykłady drapania się na wyższe stanowisko społeczne, życia nad stan i jakie tego bywają skutki?

23). Czy są przykłady oddawania dzieci do szkół; w jakim celu i z jakich pobudek? Jak są uważani wychowawcy wyższych zakładów naukowych, pochodzący ze wsi?

24). Jak lud pogląda na księdza, organistę i kościelnego?

25). Jaki jest cel marzeń i ambicji pojedynczego wieśniaka?

26). Czy nie pozostało jakich śladów dawniejszego stosunku ze dworem?

3. Poglądy na stosunki rodowe.

27). Czy w danej miejscowości mieszkają czasem ludzie jednego nazwiska, wyłącznie (jak to bywa w zaściankach szlacheckich) lub w przeważnej ilości?

28). W razie wyłączności jednego nazwiska, czy zachowało się poczucie wspólnego pochodzenia rodowego?

29). W razie, gdy we wsi mieszkają ludzie przeważnie jednego nazwiska, w jakim stosunku zostają względem nich ludzie, noszący inne nazwisko? Czy dostali się do wsi drogą zawierania małżeństw z córkami przeważającego rodu, czy też jakimi innymi drogami?

30). Czy niema we wsi rodzin wspólnego pochodzenia, ale noszących różne nazwiska? Pożądaniem jest zapisywanie owych nazwisk.

31). Czy pojedyncze rody nie noszą, oprócz swego nazwiska rodowego, jakich przydomków i z kąd te przydomki pochodzą? czy od przymiotów zewnętrznych, czy od wewnętrznych, czy też może od ulubionych wykrzykników, łajdań lub wyrażań, albo od pewnej miejscowości lub zajęcia, albo nakoniec od jakiegoś szczególniejszego wypadku w życiu?

32). Czy się zdarza, aby pasierbowie przybierali nazwisko ojczyma?

33). Wielce pożądanymi są podania o pochodzeniu danej miejscowości, jak niemniej podania, zachowane w pojedynczych rodzinach o kolejach rodu i przodkach. Czy niema wypadków kładzenia na domach jakich godeł i na jakiej zasadzie? (np. u górali w Szczawnicy).

34). Jakie są sposoby oznaczania stopni pokrewieństwa i powinowactwa i jaka na oznaczenie tych stopni istnieje terminologia? Jak daleko sięga pokrewieństwo i powinowactwo? Pożądanymi są bardzo szczegółowe spisy nazw, oznaczających stopnie pokrewieństwa oraz dokładne ich objaśnienie.

35). Czy są oprócz zwyczajnych jakie inne sposoby wchodzenia w stosunek pokrewny? Czy praktykuje się przybranie dziecka do rodziny i w jaki sposób?

36). Czy niema wypadków brania do domu osoby obcej, starca opuszczonego lub sieroty (łaskawizna)?

37). Czy niema wypadków bratania się ludzi obcych pomiędzy sobą; na jakich podstawach istnieje podobny stosunek i jak postronni nań się zapatrują? Czy podobne bratanie się nie zachodzi pomiędzy ludźmi różnej płci, różnej wiary lub narodowości i jakie ciąga wtedy za sobą skutki?

38). Czy nie trafiają się czasem wypadki bliższego stosunku w skutek bractwa mlecznego; jakie są tego stosunku objawy i jaki pogład nań ludzi postronnych?

39). Czy rodzice chrzestni (kumowie) wstępują w stosunek rodowy z rodzicami dziecka, z samym dzieckiem oraz pomiędzy sobą? Jakie znaczenie ludność danej miejscowości przywiązuje do kumostwa; czy nie stawia go czasem wyżej nad dalekie pokrewieństwo i powinowactwo?

40). Jak zapatrują się miejscowi na odmowę ze strony osób, zaproszonych w kumy? Czy niema obyczaju wzywać na kumów pierwszego lepszego, spotkanego w drodze, dziada z pod kościoła i w jakich to mianowicie wypadkach? Jakie pobudki skłaniają do zapraszania w kumy osób wyższego stanu?

41). Czy kum z kumą mogą wstępować w związki małżeńskie; czy trafiają się wypadki pożycia ich na wiarę i jak lud zapatruje się na stosunek miłosny pomiędzy nimi?

42). Czy akuszerka wchodzi w bliższy stosunek względem dziecka i rodziny i jak wogóle lud zapatruje się na ten stosunek?

43). Czy družba i druchna wchodzi w bliższy stosunek z państwem młodem i ich rodziną oraz pomiędzy sobą; czy nie zachodzi pomiędzy nimi jaki stosunek, nie sprzyjający np. związkowi małżeńskiemu družby z owdowiałą później panną młodą, lub druchny z owdowiałym z czasem panem młodym, albo wreszcie związkowi pomiędzy družbą i druchną?

44). Czy młodszy członek rodu poczuwają się do obowiązku okazywania czci starszym członkom i w jaki mianowicie sposób?

45). Czy niema jakich zewnętrznych oznak, dających poznać, że kobiety zajmują w domu niższe stanowisko niż mężczyźni? Czy kobiety siadają razem z mężczyznami do stołu, czy też jadają po nich osobno?

46). Jaki charakter mają stosunki krewnych i powinowatych pomiędzy sobą; czy poczuwają się oni do obowiązku pomagania sobie wzajemnie, czy okazują jedni drugim cześć i poważanie, czy dają pierwszeństwo krewnym nad obcymi ludźmi i w czym się to mianowicie objawia?

47). W jakim stosunku żyją ze sobą bogatsi i ubożsi krewni?

4. Poglądy na małżeństwo.

a. Na stosunki pomiędzy osobami.

48). Czy trafia się w danej okolicy pożycie bez ślubu kościelnego (na wiare); jakie są tego zjawiska powody i jak lud zapatruje się na nie?

49). Czy bywają stosunki pomiędzy osobami, nie połączonymi ślubem małżeńskim, bez wspólnego pożycia; czy obowiązują one do zawarcia z czasem małżeństwa; czy nie doznają czasem pobłażliwości i poparcia ze strony rodziców i starszych i jak w ogóle lud zapatruje się na nie?

50). Czy dziewczyna upadła może znaleźć męża nawet wtedy, gdy ją kochanek porzuci i czy to nie odbija się potem w jej pożyciu małżeńskim?

51). Czy przy zawieraniu małżeństwa objawia się dbałość o nieskalaną przeszłość narzeczonej i czy niema czasem jakich zwyczajów, mających z tem związek?

52). Czy niema zwyczaju naznaczania dziewcząt upadłych (np. przez pokrywanie im głowy, *pokrytka* na Ukrainie) i jak lud zapatruje się na małżeństwa z takimi dziewczętami?

53). Czy się nie trafiają wypadki zniewalania uwodziciela do poślubienia uwiedzionej i jakimi to odbywa się środkami?

54). W jakim stopniu pokrewieństwo lub powinowactwo po czytywanem jest za przeszkodę do zawarcia małżeństwa? Czy zdarzają się w danej okolicy małżeństwa włościan lub mieszczan za dyspensą biskupią lub nawet papieską? Jak lud zapatruje się na podobne małżeństwa?

55). Czy nie było wypadków, aby dwaj rodzeni bracia brali za żony dwie rodzone siostry?

56). Czy bywają przykłady, aby osoby, mające wspólnego ojca chrzestnego, zawierały małżeństwo między sobą, lub brat mleczny z siostrą mleczną?

57). Jak lud patrzy na to, jeśli ktoś wychowanicę swoją bierze za żonę?

58). Czy w danej okolicy nie było wypadku porwania dziewczyny i pojęcia porwanej za żonę i jak lud zapatruje się na podobny związek?

59). Czy w danej okolicy nie było wypadku, aby narzeczony kupił sobie żonę od rodziców za pieniądze lub za dary jakieś w naturze i co lud o podobnym wypadku powiada?

60). Jaki jest pogląd ludzi w danej okolicy na małżeństwo: czy wstąpienie w związku małżeńskie po czytywanem jest za obowią-

zek każdego porządnego człowieka; czy zdarzają się w danej miejscowości starzy bezżeńcy, z jakich powodów i jak lud zapatruje się na nich?

61). Czy bywają wypadki, aby człowiek żonaty trzymał sobie nałożnicę, lub kobieta zamężna kochanka; jakie są przyczyny tego i jak podobne zjawisko oddziaływa na opinię publiczną?

62). Jak lud się zapatruje na związki małżeńskie pomiędzy osobami młodocianymi i podeszłymi?

63). Jakie bywają przyczyny, że dziewczęta nie wychodzą za mąż? Jak lud zapatruje się na staropanieństwo?

64). Czy niema w danej okolicy obyczaju, aby przy pogrzebie bezżeńca lub niezamężnej niewiasty dopełniać obrzędu symbolicznego, zastępującego wesele? ¹⁾

65). Czy niema zwyczaju oznaczania, że w domu są panny na wydaniu i w jaki sposób?

66). Jaką rolę w wyborze żony przypisuje lud ślepemu losowi; czy niema wypadków, że wybór żony pozostawia się trafowi i w jaki sposób; czy niema w danej miejscowości opowiadań na temat „śmierć i żona od Boga przeznaczona“?

67). Jakie są wróżby w celu poznania przyszłej żony lub przyszłego męża? Do którego ze świętych modlą się o dobrą żonę lub dobrego męża?

68). W jakim wieku poczytują mężczyznę i kobietę za już dojrzałych do wstąpienia w związki małżeńskie?

69). Czy bywają wypadki, że rodzice przedwcześnie przeznaczają sobie dzieci? czy nie zdarza się, że zaręczyny dopełniają się z niedorosłymi?

70). Czy rodzice lub starsi krewni nie starają się nakłaniać młodych do wczesnego ożenienia i dla jakich pobudek?

71). Od jakiego wieku zawieranie związków małżeńskich naganiane bywa w ludziach podeszłych?

72). Ile wola rodziców zobowiązuje dzieci do zawierania związku małżeńskiego z tą, a nie inną osobą; ile praktykuje się namowa przymusu; jak lud zapatruje się na związki, powstałe z namowy przymusu?

73). Czy praktykują się związki małżeńskie samowolne lub zawierane wbrew woli rodziców i jak opinja zapatruje się na nie?

74). W ożenieniu syna i wydaniu córki za mąż, czyj głos ma większą wagę: ojca czy matki? Jakie tu ma znaczenie głos ojczyma, macochy i dalszych krewnych?

75). Jakie bywają skutki związków, zawartych pod przymusem, a jakie zawartych samowolnie? Czy w ostatnim razie rodzice wydziedziczają dziecko?

---

¹⁾ Podobny obyczaj istnieje na Ukrainie, gdzie bezżeńca i dziewicę stroją do trumny jak na wesele. „Chto ne znaw wesilja, toj ne żyw” — mówi lud. Zobacz w miesięczniku *Osnova* 1862 r. za sierpień, artykuł „Życie w jednej wsi,” podpisane pseudonimem A. Neczuj-witer.

76). Jaki jest pogląd ludu na potrzebę błogosławieństwa rodziców przy ślubie?

77). Czy pozwolenie zawarcia związków małżeńskich nie bywa w pewnych razach zależnem od kogoś więcej, niż od rodziców?

78). Czy nie bywa wypadków, że obce osoby powstrzymują ślub i małżeństwo (jak np. uwiedziona i porzucona kochanka, albo też ktoś z jej krewnych, lub wreszcie inna osoba, wywierająca wpływ na stosunki miejscowe)?

79). Od kogo zależy ożenienie lub wydanie za mąż sieroty?

80). Czy istnieje zwyczaj żenienia lub wydawania za mąż dzieci kolejno według wieku? Czy i w jakich razach dopuszczają się wyjątki od zachowywania kolei?

81). Jak lud zapatruje się na związki pomiędzy ludźmi różnego stanu albo różnej wiary? W jakiej wierze wychowują się dzieci z małżeństw mieszanych?

82). Jak zapatruje się lud na branie żony z obcej wsi lub miasta albo na wyjście za mąż do obcej miejscowości?

83). Gdzie i w jaki sposób młodzież obu płci zapoznaje się ze sobą?

84). Czy istnieją w danej miejscowości osoby, zajmujące się swataniem jako procederem i jak za swaty bywają wynagradzane? Jak postępują ze swatkami i swatkami w razie dożnanego zawodu, rozchwiania się małżeństwa lub nieszczęśliwego pożycia?

85). Na jakie przymioty i zalety w naręczonych zwraca się uwaga przy zawieraniu małżeństwa: czego wymaga mężczyzna od przyszłej swej żony, a kobieta od przyszłego męża?

86). Czy niema zwyczaju robienia oględzin narzeczonego i narzeczonej przez rodziców i krewnych drugiej strony?

87). Czy zdarzają się małżeństwa przy znacznej różnicy majątkowej i jak na to lud się zapatruje?

88). W jakiej porze roku częstsze są śluby i z jakiej przyczyny?

89). Jaka bywa przerwa pomiędzy swatami i weselem?

90). Czy nie bywa wypadków starań ze strony kobiety, pragnącej z pewną osobą zawrzeć małżeństwo?

91). Czy nie bywa narady rodzinnej przed decyzją względem ożenienia syna lub wydania za mąż córki?

92). Czy bywają i w jaki sposób układy pomiędzy obiema stronami co do kosztów weselnych? Kto wyprawia wesele?

93). Jakie podarki dają sobie wzajemnie narzeczeni i jaki zawiązuje się pomiędzy nimi stosunek?

94). Jakie bywają układy majątkowe przed weselem?

95). Czy bywają wypadki zerwania związku po zaręczynach; jakie skutki zerwanie pociąga za sobą i jak lud ocenia niedotrzymanie zobowiązania? Kto zwraca koszta przedzaręczynowe (wydatki na przyjęcie starającego się lub na podarki dla panny)?

96). Czemu lud przypisuje większe znaczenie, obrzędowi kościelnemu, czy też tradycyjnym obrzędom weselnym?

97). Czy nie zdarzają się wypadki wyprawienia wesela i pożycia małżeńskiego przed ślubem kościelnym?

98). Jak lud zapatruje się na powtórne małżeństwo wdowca lub wdowy?

99). Czy powtórne małżeństwa zdarzają się często w danej okolicy i z jakich pobudek?

100). Czy nie bywa wypadków, że mąż i żona zobowiązują się do zawarcia związku z obcą osobą jeszcze za życia małżonki, lub zaraz po ich śmierci?

101). Czy niema w danej okolicy pojęć i przesądów, powstrzymujących wdowca lub wdowę od powtórnego związku i jakie są mianowicie?

102). Jaka jest najmniejsza przerwa pomiędzy śmiercią jednego z małżeństwa a ślubem drugiego?

103). Jakie są zewnętrzne różnice w oznakach i obrzędach pomiędzy weselem młodzieńca i dziewicy, a weselem wdowca lub wdowy?

104). Czy zdarzały się w danej okolicy rozwody i z jakich mianowicie przyczyn?

105). Jak lud zapatruje się na rozwód?

106). Czy niema wypadków rozłączania się małżonków bez formalnego rozwodu?

107). Czy nie bywało wypadku, aby mąż wypędzał z domu żonę, lub odsyłał ją rodzicom, albo też żona samowolnie odchodziła od męża i z jakiego powodu?

108). Co się dzieje z majątkiem i dziećmi osób rozłączonych w każdym z powyższych wypadków?

109). Co się dzieje z niemowlęciem, urodzonym po rozwodzie lub rozłączeniu się małżonków?

110). Czy mąż niema w pewnych razach obowiązku płacenia alimentów rozłączonej z nim żonie?

111). Jaki jest pogląd ludu na wyższość mężczyzny nad niewiastą i czy niema charakterystycznych określeń tej wyższości?

112). Czy niema jakich oznak poważania ze strony kobiety względem mężczyzny?

113). Jaki jest pogląd ludu na podległość kobiety mężczyźnie i w czym się ona objawia?

114). Czy lud przyznaje mężowi prawo bicia swej żony i w jakich razach? Czy żona broni się i odplaca mężowi w taki sposób?

115). W jakich okolicznościach położenie żony staje się nieznośnym?

116). Jak zachowują się żony w czasie dłuższej nieobecności męża w domu?

117). Jak obchodzą się z żonami mężowie, którzy powrócili po dłuższej nieobecności w domu?

118). Jak tytułują się między sobą małżonkowie? Jak nazywa przed obcymi mąż żonę, a żona męża?

119). Jak się tworzą nazwiska żon od nazwiska mężów?

120). Czy w razie odejścia żony od męża lub męża od żony,

mąż lub żona przedsięwzięć jakieś środki do skłonienia albo zmuszenia jej lub jego do powrotu?

121). Jak postępują sobie żony, gdy mężowie żądają od nich czegoś nieprawego?

122). Jakie roboty leżą na mężczyźnie, a jakie na kobiecie? Czy niema spraw, do których mąż żonie a żona mężowi wtrącać się nie pozwalają?

123). W jakich razach mąż bywa odpowiedzialnym za postępowanie swej żony?

124). Jak lud patrzy na niedotrzymanie wierności ze strony męża, a jak na niewierność ze strony żony?

125). Czy niema wypadków, że mąż patrzy pobłażliwie na niewiarę żony, lub odwrotnie i z jakich pobudek (dla zyskania pieniędzy, łaski, protekcji itp.)?

126). W jaki sposób mąż karze niewiarę żony, a jak żona postępuje sobie wobec niewiary męża? Jaką karę wymierzają kochankowi lub kochance?

127). Czy się odnoszą w takich sprawach do sądu, czy też może bywają wypadki samowolnego karania niewiernej żony, lub niewiernego męża? Jak sąd rozstrzyga podobną sprawę?

128). Czy bywają wypadki pokaleczenia lub zabicia jednej osoby z małżonków przez drugą; jakie są tego pobudki i jak lud ocenia takie wypadki?

129). Czy częściej w danej miejscowości jest złe, czy dobre pożycie małżonków i w jakich okolicznościach?

130). Człowiek, który przyżeni się do majątku żony, jakim cieszy się znaczeniem i poważaniem w domu? Jak żona i rodzina jej patrzy na takiego męża?

131). Do kogo udają się małżonkowie w czasie zatargów domowych; jak przyjmują obcą interwencję w tym razie?

132). Czy w razie nalógowego pijaństwa męża, marnotrawstwa lub niedbalstwa, żona nie ucieka się czasem do interwencji władzy, księdza lub właściciela większej posiadłości ziemskiej?

133). Jak postępuje sobie żona w razie, gdy mąż daje dzieciom zgorzenie?

134). Czy bywają wypadki, że mąż udaje się do władzy, księdza lub obywatela ze skargą na żonę?

135). Czy bywają zdarzenia, że żona potajemnie trwoni majątek i w jaki sposób? Co robi mąż, gdy to dostrzeże?

b. Na stosunki majątkowe.

136). Czy małżonkowie żyją we wspólności majątkowej, czy też bywają wypadki, że każda strona ma swoje własne mienie?

137). Czy niema jakiej przedślubnej opłaty ze strony męża; jak się ona nazywa i jaki ma charakter?

138). Jakie posagi dają się dziewczętom w danej okolicy i jakie nazwy noszą one? Co daje się im jako wyprawa i pod jaką nazwą?

139). Czy zdarzają się spory między mężem a rodziną żony o posag tej ostatniej?

140). Czy mąż ma prawo rozporządzać samowolnie posagiem żony, czy też posag poczytuje się za wspólną lub snadź wyłączną własność żony?

141). Czy wysokość posagu bywa przedmiotem układów przedślubnych?

142). W jakich razach rodzina żony wymaga zwrotu posagu?

143). Czy nie bywa wypadków, że żona występuje do sądu ze skargą na męża o roztrwonienie jej posagu? Jak sąd sprawę taką rozstrzyga?

144). Co się dzieje z posagiem po śmierci żony, jeśli są dzieci, a co, jeśli nie ma dzieci?

145). Jakie podarki i opłaty narzeczonzy daje narzeczonej lub jej rodzinie przed ślubem?

146). Jakie zaopatrzenie dostaje syn, zawierający związek małżeński?

147). W jakich formach i okolicznościach bywa tak zwane *przyżyczenie się* tj. wstąpienie męża do cudzego domu?

148). Czy praktykuje się zwyczaj zbierania składki pomiędzy gośćmi weselnymi, pod jakim pozorem i na czyją korzyść?

149). Czyją własność stanowi dorobek obojga małżonków?

150). Czyją własność stanowi zarobek pracy samej żony?

151). Co poczytuje się za wyłączną własność żony? Czem może ona rozporządzać samowolnie bez wiedzy męża?

152). Do jakiego stopnia ciąży na mężu zobowiązania żony lub odwrotnie?

153). Czy mąż jest obowiązany do płacenia długów żony i w jakim razie poczytuje się za wolnego od tego obowiązku?

154). Czy w razie wypędzenia żony z domu mąż obowiązany jest oddać jej mienie; czy się opiera temu, czy też nie opiera?

155). Czy żona wchodzi w jakiegokolwiek układy bez upoważnienia, a nawet wiedzy męża?

156). W jakich sprawach żona staje w sądzie w asystencji męża, a w jakich może obejść się bez niej?

157). Czy praktykują się jakie układy majątkowe pomiędzy małżonkami (sprzedaż, kupno, darowizna, pożyczka itp.)?

158). Czy bywają zapisy ze strony jednego z małżonków na rzecz drugiego na mocy układów przedślubnych (interczy)?

159). Czy bywają wypadki przekazywania majątku przez jednego z małżonków na rzecz drugiego za pomocą testamentu?

5. Zwyczaje i poglądy, tyżące się stosunków pomiędzy rodzicami a dziećmi.

160). Jaki jest pogląd ludu na dzieci: czy zawsze wielość dzieci poczytywaną jest za błogosławieństwo boskie? w jakich razach staje się ona źródłem niezadowolenia i utyskiwań?

161). Jaki jest pogląd ludu na niepłodność kobiety; do czego uciekają się małżonkowie, pragnący w takim razie dzieci?

162). Jakiej płci dzieci są pożądanymi w rodzinie i z jakich pobudek? Jak przyjmują rodzice narodzenie się chłopca, a jak dziewczynki? Czy jest pojęcie o pierworodności?

163). Jaką różnicę czynią rodzice w obejściu się z chłopcami i dziewczętami?

164). Jakie symboliczne obrzędy dopełniają się przy urodzeniu dziecka?

165). Czy bywają wypadki, że ojciec nie przyznaje nowonarodzonego dziecka za swoje?

166). Jaki jest pogląd ludu na pieszczenie dzieci przez rodziców? Czy uważa się za rzecz przyzwoitą pieszczć dziecko w obecności obcego?

167). Jaki jest pogląd ludu na władzę rodziców nad dziećmi? Czy robi się różnica pomiędzy władzą ojca a władzą matki?

168). Czy bywają wypadki sprzedawania dzieci, oddawania w zastaw, wypędzania z domu, oddawania do służby i na najem bez płacy lub zabierania teży płacy przez rodziców?

169). Czy nie bywa wypadków poświęcania cnoty córki przez rodziców i w jakich widokach?

170). Czy zdarza się podrzucanie dzieci i w jaki sposób; jaka dola spotyka podrzutek i jak lud zapatruje się na podrzucenie?

171). Czy bywają wypadki umyślnego porzucania dzieci lub zostawiania ich na pastwę losu i z jakich pobudek?

172). Czy ojcu przyznaje się prawo wyrzekania się i wydziedziczania dzieci? Z jakich pobudek i w jaki sposób to się dzieje?

173). Czy bywają wypadki samowolnego porzucania domu rodzicielskiego przez dzieci, z jakich pobudek i jak lud zapatruje się na takie dzieci?

174). Jakie granice kładzie pojęcie ludowe władzy rodziców nad dziećmi?

175). Jaki jest wpływ rodziców na żonatego lub zamężną córkę? Czy córka wdowa traktowaną jest tak samo jak i córka dziewica?

176). Czy praktykuje się podział władzy rodzicielskiej tak, iż do ojca należą synowie, a do matki córki, lub ojciec ma władzę nad starszą dźiatwą, a matka nad młodszą?

177). Do jakich obowiązków względem dzieci poczuwają się rodzice?

178). Jakie są najbardziej używane formy karania dzieci? Czy nie było jakich niezwykłych i wyszukanych kar i za jakie

mianowicie przewinienia? Czy rodzice nie uciekają się czasem do obcej pomocy w karaniu dzieci?

179). Czy bywają wypadki, że dzieci udają się ze skargą na rodziców za ich obchodzenie się z nimi i do kogo mianowicie?

180). Czy staje kto kiedy w obronie dzieci przeciwko rodzicom, w jaki sposób i z jakim skutkiem?

181). Jakie obowiązki mają dzieci względem rodziców? Czy częste są objawy nieposłuszeństwa, krynębności, niewdzięczności, a nawet zawziętości względem rodziców?

182). Jak zachowują się rodzice wobec śmierci dzieci, a nawzajem dzieci wobec śmierci rodziców i czy jedni i drudzy poczuwają się do obowiązku modlenia się za zmarłych i czczenia ich pamięci, w jakie dni i w połączeniu z jakimi obrzędami i obyczajami?

183). Jakie skutki pociąga za sobą dojście do pełnoletności dziecka za życia rodziców?

184). Jakie skutki pociąga za sobą podeszła starość i zniechęcenie rodziców wobec pełnoletnich dzieci; czy niema przykładów wypędzania zgrzybiałych rodziców z domu, wysyłania ich na żebranie i jak opinia ludu miejscowego zapatruje się na podobne wypadki? Czy wypędzeni rodzice idą na żebranie, czy też szukają służby i przytulku?

185). Czy się zdarzają wypadki pobicia rodziców przez dzieci, oje i matkobójstwa i co lud mówi na podobne zbrodnie?

186). Jak rodzice postępują, jeśli dzieci nie chcą dać im utrzymania na starość?

187). Jaką moc przypisuje lud błogosławieństwu rodzicielskiemu, a jaką przekleństwu? Z jakich pobudek zdarzało się przeklinanie dzieci? Czy niema w okolicy legend i podań o skutkach przekleństwa rodzicielskiego?

188). W razie podziału majątku między dzieci za życia rodziców, do kogo udają się rodzice? Czy żyją oddzielnie, czy też z którym ze swych dzieci i z którym mianowicie?

189). Jakie są formy pożycia starców na dożywocie? Jakie służą im prawa? Które dzieci obowiązane są płacić rodzicom alimentów i jaką noszą one nazwę? (Porówn. *Wiśła* II, 615. 847)

190). Czy bywają przykłady przenoszenia się dożywotników od jednego dziecka do drugiego i z jakich powodów?

191). Jakie bywają objawy stosunków pomiędzy ojczymem, macochą a pasierbami?

192). Czy nie bywa wypadków wypędzania pasierbów przez ojczyma lub macochę z domu i jak lud zapatruje się na takie zdarzenia?

193). Jaki jest stosunek dzieci nieprawych do rodziców? Przy kim wychowuje się dziecko nieprawe?

194). Jakie bywa obejście ojczyma lub macochy z dzieckiem nieprawem żony lub męża?

195). Czy pomimo zakaz prawny, praktykuje się dochodzenie ojcostwa i jakie pociąga za sobą skutki?

196). Czy dzieci mogą mieć własność oddzielnie od rodziców i z jakich źródeł ona pochodzi?

197). Do kogo należy zarobek z pracy dzieci?

198). Czyją własnością staje się mienie, zastawione przez ojca, a wykupione przez któreś z dzieci?

199). Czy które z rodziców ma prawo zabrać dziecku własność, pochodzącą z zapisu osoby trzeciej, lub, jeśli to jest nieruchomości, korzystać z niej do pewnego terminu, a mianowicie jakiego?

200). Czy, pomimo zakazy prawne, ojciec sprzedaje mienie, należące wyłącznie do którego z dzieci w całości lub częściowo, albo też je oddaje w zastaw?

201). Czy rodzice są odpowiedzialni wobec opinii miejscowej za roztrwonienie majątku dzieci?

202). Czy ojciec lub matka mogą za życia oddzielać część mienia swego na rzecz którego z dzieci i jak się podobne postępowanie nazywa (np. odankowanie)?

203). Czy nie bywa wypadku, aby ojciec oddawał cały majątek jednemu, lub kilku wybranym dzieciom, z pokrzywdzeniem pozostałych? W jaki sposób objawiają się pretensje pokrzywdzonych?

204). Czy ojciec może odebrać wydzieloną już dziecku część majątku?

205). Czy rodzice odpowiadają za szkody, poczynione przez dzieci, które oddają do służby lub wynajmują do pewnych robót?

206). Czy ojciec jest obowiązany płacić długi nieoddzielonych od niego dzieci lub wynagradzać poczynione przez nie szkody?

207). Czy nie zdarzają się jakie interesa pieniężne i układy pomiędzy rodzicami i dziećmi nieoddzielonemi?

208). Czy zdarzają się działy pomiędzy dziećmi za życia ojca; kto mianowicie dokonywa tych działów i w jaki sposób? Jak dzielą się grunta, sprzęt i pieniądze?

209). Czy ojciec zostawia dla siebie pewną część majątku i jaką mianowicie? Czy może daje jednemu z dzieci większą część, kładąc nań zarazem obowiązek utrzymywania do śmierci rodziców i któremu z dzieci mianowicie?

210). Czy odstąpienie majątku dzieciom przez rodziców dokonywa się przed rejentem, czy też bez żadnych form prawnych?

6. Zwyczaje i poglądy, dotyczące się wspólnego pożycia rodowego i rodzinnego oraz wspólnego władania ziemią.¹⁾

211). Czy nie zdarzają się w danej okolicy przykłady wspólnego pożycia rodu lub rodziny i wspólnego władania ziemią i jakie podobna wspólność nosi nazwy?

¹⁾ Patrz *Wisła* II, 377—379; III, 31—59.
Kwestjonariusz.

212). Czy nie bywa wypadków wspólnego władania ziemią przy oddzielnem każdego z członków pożyciu?

213). Jakie bywają powody i pobudki do niedzielenia się majątkiem?

214). W jakim stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa pozostają członkowie takiej spółki? Czy jest to tylko najbliższe rodzęństwo, czy też bywają między nimi osoby spokrewnione w dalszym stopniu? Ile osób bywa w takim domu?

215). Kto w takiej spółce poczytywanym jest za starszego i w jakim stopniu ma znaczenie jego wola, a w jakim wola innych domowych? Czy tym starszym bywa ojciec, czy brat starszy? W jakim razie brat starszy lub kto inny jeszcze za życia ojca?

216). Kto rozporządza robotami przy wspólnej uprawie ziemi oraz robotami domowemi? U kogo znajduje się wspólna kasa?

217). Czy ojciec może być pozbawiony zarządu domem, w jakich razach i kto go może zastąpić.

218). Czy ojciec może naznaczyć po sobie następcę i kogo mianowicie naznacza?

219). Czy starszy bywa odpowiedzialnym za swoje czynności przed innemi domownikami?

220). Jakie przywileje przysługują starszemu w trybie życia domowego?

221). Czy niema spraw, któreby załatwiano dopiero po naradzie wszystkich członków?

222). Jakie sprawy należą wyłącznie do pojedynczego członka? Czy niema stałego podziału pracy między członków, lub oddania jednemu z nich pewnej specjalnej gałęzi gospodarstwa?

223). Jakie stanowisko zajmują kobiety w takim domu?

224). Czy niema obyczaju, aby jedna z niewiast gotowała jedzenie dla całego domu, w jakich to bywa wypadkach, (np. kiedy robota w polu powołuje wszystkich do pracy za domem) i czy nie praktykuje się jaka pod tym względem kolejność?

225). Czy w takich domach wszyscy siadają do wspólnego stołu?

226). W jaki sposób odbywa się podział plodów ziemnych lub wspólnych zarobków?

227). Jaka jest budowa i rozkład domu, zabudowań gospodarskich, oraz urządzenie podwórza i ogrodu tam, gdzie istnieje wspólność mienia i pożycia?

228). Jakie bywają objawy charakterystyczne podobnego pożycia: jakie zdarzają się spory i zatargi, z jakich przyczyn i pobudek i do czego prowadzą?

229). Jakie pobudki i przyczyny nakłaniają żyjących we wspólności do podziału majątku?

230). W jaki sposób dokonywa się podział? Czy dzielący się biorą do podziału ziemię ryczałtem, czy też dzieli się nią według gatunku i wartości?

231). Czy nie bywa zdarzenia, że jeden z członków oddziela

się dobrowolnie lub pod przymusem i w jaki sposób? Jaki otrzymuje dział w takim razie?

232). Co się dzieje z takim członkiem, który, opuściwszy rodzinę dobrowolnie lub przymusowo, po jakimś czasie wraca do domu?

233). Jaki posag daje się dziewczynie, wychodzącej za mąż z takiego domu?

234). Czy wdowa może powrócić do rodzinnego domu i w jakim stosunku w nim pozostawać będzie?

7. Zwyczaje, dotyczące się ostatniej woli i testamentu.

235). Jakie bywa usposobienie ludu wobec myśli o zbliżającej się śmierci?

236). Jakie są formy rozporządzenia mieniem przez ojca na przypadek śmierci? Czy wydają się one ustnie, czy też i piśmiennie w formie testamentu?

237). Jaki jest pogląd na znaczenie ostatniej woli umierającego?

238). Kogo wzywa się do wysłuchania ostatniej woli i komu powierza się dopilnowanie jej wykonania?

239). Jakimi przedmiotami może umierający rozporządzać przed śmiercią? Czy nie robi się różnica pomiędzy mieniem odziedziczonym a dorobkiem?

240). Czy umierający może odsunąć które z dzieci od udziału w spadku w zupełności lub w części? W jakich razach majątek przekazuje się jednemu z dzieci?

241). Czy umierający może rozporządzić, aby majątek w całości lub częściowo dostał się żonie, z pominięciem dzieci, lub drugiej żonie i jej dzieciom, z pominięciem potomstwa z pierwszego małżeństwa?

242). Czy bywają wypadki przekazania majątku w całości lub części dzieciom nieprawym?

243). Czy krewni mogą odebrać majątek, zapisany żonie, jeśli ta wychodzi powtórnie za mąż?

244). Komu przekazuje się majątek osób bezdzietnych?

245). Czy bywają wypadki sporządzenia ostatniej woli przez umierające niewiasty, przekazywanie majątku mężowi z pominięciem dzieci, lub dzieciom z pominięciem męża?

246). Czy bywają wypadki, że dziadek i babka rozporządzają własnością swoją na korzyść wnucząt?

247). Czy bywają wypadki nakładania przez umierającego pewnych obowiązków na spadkobierców, lub zapisy z pewną klauzulą, od której dopełnienia zależy objęcie spadku?

248). Czy bywają wypadki własnoręcznego sporządzania testamentu? (pożądanemby było podanie kopji takich dokumentów).

249). Czy bywają przykłady niedopełnienia ostatniej woli zmarłego lub obalenia testamentu; z jakich pobudek i jak obcy zapatrują się na to?

8. Zwyczaje spadkowe.

250). Jaka jest zasada podziału: czy spadkobiercy dzielą się według liczby głów, czy też według pokoleń (szczepów), tj. czy do jednakowego działu przychodzą synowie, wnuki itd., czy też wnukowie biorą tylko część, która przydałaby na nieżyjącego ojca i dzieli się nią między sobą?

251). Czy niema zwyczaju, aby majątek ojcowski dziedziczyli synowie, z obowiązkiem spłacenia córek, macierzyński zaś córki, z obowiązkiem spłacenia synów?

252). Czy do udziału w spadku mogą należeć dalsi krewni lub osoby obce, np. przyjęte do domu za dzieci.

253). Czy majątek, pozostały po bezdzietnie zmarłej żonie, wraca do rodziny zmarłej, czy też dostaje się mężowi?

254). Co się dzieje z majątkiem, gdy umrze bezpotomnie mąż, zostawiając żonę i dalszych krewnych?

255). Czy bywają przykłady, aby rodzice dziedziczyli po zmarłym synu, jeśli ten umiera bezdzietnie, zostawiając wdowę? Czy w takim razie wdowa nie dostaje pewnej części?

256). Komu dostaje się majątek syna, zmarłego bezpotomnie, nie pozostawiającego żony: rodzicom czy też braciom?

257). Czy bywają wypadki, aby majątek dziedziczyła kobieta, żyjąca ze zmarłym na wiare?

258). Czy dzieci nieprawe mogą być dopuszczane do spadku; w jakich razach i w jakim stosunku?

259). Czy kobieta, dziedzicząca majątek po mężu, nie traci czasem praw swych, po dojściu dzieci do pełnoletności? Czy może sprzeciwić się działom, gdy tego żądają dzieci pełnoletnie?

260). Jaka część przy podziale przypada na owdowiałą matkę? Na kogo po jej śmierci część ta przechodzi, czy na wszystkie dzieci, czy też na to, przy którym pędziła wdowieństwo?

261). Kto w rodzinie może sprzeciwić się podziałowi majątku?

262). Co się dzieje z majątkiem, pozyskanym po śmierci spadkodawcy w okresie przed przeprowadzeniem działów?

263). Czy nie bywa wypadków dzielenia się majątkiem z pominięciem nieobecnego brata (np. żołnierza) i co się dzieje, gdy ten brat powróciwszy zażąda swojego działu? Jak dział dostają bracia, trudniący się rzemiosłem w mieście?

264). Czy przy działach biorą się pod rachubę większe wydatki, poczynione na które z dzieci, np. na naukę szkolną, kształcenie w jakimś rzemiosle, wesele itp.? Czy praktykuje się zwracanie pieniędzy i udziałów, otrzymanych za życia spadkodawcy?

265). Jaka czyni się różnica w działach pomiędzy mężczyzną a niewiastą, pomiędzy pełnoletnim a małoletnim, pomiędzy żonatymi a bezżennym?

266). Jeśli niema spadkobierców w linii prostej, to w jaki sposób dopuszczają się do spadku dalsi krewni i w jakim stopniu?

267). Komu powierza się dział nieobecnego spadkobiercy?

268). W jaki sposób dokonywa się podział majątku ruchomego?

269). Komu dostaje się ziemia, gdy niema spadkobierców płci męskiej?

270). W jaki sposób spadkobiercy dzielą się ziemią: czy biorą ją ryczałtem, czy też każdy gatunek ziemi według wartości dzieli się osobno? Jakie bywają skutki tego ostatniego podziału?

271). Komu się dostaje dom rodzicielski: najstarszemu, czy najmłodszemu bratu; w jaki sposób rachuje się dom i czy na posiadacza domu nie wkłada się jakich oddzielnych zobowiązań?

272). Jak się dzieli między spadkobierców sprzęty, odziedziczone po spadkodawcy?

273). Czy przy wyborze części ma miejsce losowanie, czy też przeznaczenie ich pojedynczym spadkobiercom powierza się jednemu z nich, lub osobie postronnej i komu mianowicie?

274). Jaką część otrzymuje zięć, który przyzenił się do gospodarstwa?

275). Czy bywają wypadki, że pasierb lub pasierbica otrzymuje udział w spadku i mianowicie jaki?

276). Jakie używają się nazwy w kwestjach spadkowych (scheda, ojczyzna, puścizna itd.) i w jakim znaczeniu?

277). Komu dostaje się grunt, niepodlegający, według prawa, dzieleniu, od 6 do 11 mórg? Czy najstarszemu (majorat), czy najmłodszemu bratu (minorat) i na jakich warunkach?

278). Czy nie bywa wypadków obejścia prawa i dzielenia się pociechu gruntem i w jaki sposób to się dzieje?

9. Zwyczaje, dotyczące się opieki.

279). Kto najczęściej bywa po śmierci ojca opiekunem małoletnich? Kto opiekę nad nimi wyznacza?

280). Czy bywają wypadki wyznaczania opieki przez umierających rodziców?

281). Czy wobec żyjącej matki może być osobny opiekun małoletnich i w jakich razach?

282). Kto bywa opiekunem, jeśli matka po raz drugi wychodzi za mąż?

283). Czy można zrzec się obowiązków opieki?

284). Czy bywa jeden tylko opiekun, czy może być ich kilku?

285). Czy może być opiekunem człowiek z wsi obcej?

286). Jakie są obowiązki opiekuna względem pupila i nawzajem pupila względem opiekuna? Jak się karze nieposłuszeństwo względem opiekuna?

287). W jaki sposób opieka rozporządza się majątkiem ruchomym, a w jaki nieruchomym?

288). Czy przy ustanawianiu opieki robi się spis inwentarza i kto mianowicie spisu tego dokonywa?

289). Gdzie się oddają w depozyt pieniądze i kosztowności należące do małoletnich?

290). Czy i w jaki sposób zaspakajają się szkody, poczynione przez pupilów?

291). W jaki sposób opiekun zdaje rachunki po skończeniu opieki? Jaką drogą dochodzą się szkody i nadużycia, poczynione przez niego?

292). Jakie bywają wypadki nadużyć ze strony opiekunów?

293). W razie sprzedaży mienia pupilów przez opiekuna, czy, według pojęć ludowych, należy pociągać do odpowiedzialności kupującego i odbierać mu przedmioty kupione?

294). Czy pociągają się do odpowiedzialności źli lub niedbali opiekunowie i jakie są objawy opinii publicznej względem takich?

295). Czy opiekun za swoje trudy otrzymuje wynagrodzenie lub ma prawo ciągnąć jakąś korzyść z majątku małoletnich?

296). W jakim wieku, według pojęć i zwyczajów ludowych, sieroty dochodzą do pełnoletności i czy bywają wcześniej uwalniane z pod opieki?

297). Czy zawarcie związków małżeńskich wywala z pod opieki?

298). Jak się postępuje z sierotami, nie mającymi żadnego majątku?

299). Czy bywa to, że opieka stara się przeszkadzać pupilowi w zawarciu związku małżeńskiego?

300). Czy nie bywa przykładów ustanawiania opieki nad niepełnoletnimi starcami, choremi, głuchoniemcami, obłąkanymi i wreszcie marnotrawcami?

10. Zwyczaje i poglądy z dziedziny prawa rzeczowego.

301). Czy lud robi różnicę pomiędzy pojęciami własności i posiadania?

302). Jakie skutki pociąga za sobą podział rzeczy na ruchome i nieruchome?

303). Jakie rzeczy pożyczane są za nienależące do nikogo (np. jagody i grzyby w lesie) i jak patrzy lud na zakazy, dotyczące się ich zbierania?

304). Jaki jest pogląd ludu na lasy i pastwiska?

305). Czy lud robi różnicę domiedzy mieniem odziedziczonym i nabytym i jakie daje im nazwy?

306). Jakie nazwy noszą rozmaite sposoby nabywania własności?

307). Do kogo, według pojęcia ludu, powinno należeć wnętrze ziemi i jak się zapatruje on na poszukiwania kruszców na cudzym gruncie?

308). Czy bywają lub bywały wypadki zajęć na własność miejsce, nienależących do nikogo i jakie przy tem zdarzają się spory?

- 309). Do kogo należy nowoutworzona na rzece wysepka, lub grunt, powstały przez namulenie?
- 310). Do kogo, według pojęcia ludu, należy rzecz znaleziona?
- 311). Komu powierza się rzecz znalezioną, w celu odszukania właściciela? W jaki sposób poszukuje się tegoż i sprawdza się jego tożsamość?
- 312). Czy znalazca rości pretensję do wynagrodzenia za rzecz znalezioną i w jakim stosunku?
- 313). Co się dzieje, jeśli właściciel odmawia wynagrodzenia znalazcy?
- 314). Co się robi z rzeczą znalezioną, skoro nie udało się odnaleźć jej właściciela?
- 315). Co się dzieje, jeśli właściciel utrzymuje, że rzecz (np. pieniądze) została mu powróconą w uszczuplonym stanie?
- 316). W jakim stosunku mają prawo do wynagrodzenia znalazcy, jeśli ich jest kilku?
- 317). Czy rzecz znaleziona może się stać własnością znalazcy i czy może być przedmiotem podziału pomiędzy kilku znalazcami?
- 318). Do kogo należą zabłąkane zwierzęta, ptaki (np. przylecie gołębie), roje pszczół?
- 319). Czy wolno zabijać cudze gołębie, żerujące na świeżo zasianem polu?
- 320). Czy wolno jest szukać skarbu na cudzym gruncie? Czy ją własnością staje się skarb znaleziony, czy właściciela gruntu, czy znalazcy, czy dzieli się między obydwoh i w jakim stosunku?
- 321). Do kogo należy rzecz, wyrzucona przez wodę na brzeg lub zanieiona przez wiatr na cudze terytorjum?
- 322). Do kogo należy zwierzę, zabite przez dwie osoby?
- 323). Jeśli ktoś w dobrej wierze na cudzym gruncie postawi jakąś budowlę, lub robi zasiew, albo posadzi drzewo, to jak się postępuje z tą rzeczą?
- 324). Co może być przedmiotem darowizny? Jakie rzeczy pożytywane są za niemożliwe do darowania?
- 325). Przy jakich okolicznościach czynią się z obowiązku dary?
- 326). Jak lud patrzy na dary, dawane urzędnikom, kapłanom, nauczycielom, dziedzicom itd?
- 327). Do czego obowiązani są obdarowani? W jakich razach powinni poczuwać się do wywzajemnienia się?
- 328). Jak lud patrzy na cofnięcie darowizny lub odebranie rzeczy podarowanej? W jakich wypadkach odbywa się takie cofnięcie?
- 329). Jakie bywają rodzaje zamiany? Czy zdarzają się wypadki zamiany na chybił trafił, bez oglądania przedmiotu?
- 330). W jakich razach zamiana może być cofniętą?
- 331). Jakie bywają zwyczaje i przesady symboliczne przy zamianie?
- 332). Jakie rzeczy nie mogą lub nie powinny być przedmiotem kupna i sprzedaży?
- 333). Co kobieta może sprzedawać bez pozwolenia męża, a czego sprzedawać jej nie wolno?

334). Czy bywają przykłady sprzedaży z prawem odkupu, jakich rzeczy i na jakich warunkach?

335). Jakie są poglądy ludu na kupno, na targowanie się, na oszukanie kupującego lub sprzedającego, na tanie kupno itp?

336). Jakie bywają symbole, oznaczające dopełnienia sprzedaży? Czy niema jeszcze dodatkowych opłat symbolicznych już po zapłaceniu rzeczy sprzedanej (np. rzucenie kilku groszy za nogę kupionemu bydłciu)?

337). W jakich razach daje się zadatek i w jakich razach takowy przepada?

338). W jaki sposób praktykuje się litkup (mohorycz, borysz) i czym kosztem?

339). Jak się lud zapatruje na podbijanie ceny; czy godzi się rzecz już sprzedaną odbierać przed otrzymaniem pieniędzy?

340). W jakich razach praktykuje się sprzedaż na rozplaty?

341). Czy bywają wypadki zapłaty rzeczami w naturze?

342). Jakie rzeczy stanowią nieodzowny dodatek do rzeczy sprzedanej (np. uзда do koni)?

343). Co bywa, jeśli w rzeczy sprzedanej okażą się później wady i braki?

344). Jakie bywają sprzedaże, zależne od zgody osoby trzeciej?

345). Czy bywają wypadki sprzedaży jednej rzeczy kilku osobom i komu wtedy przyznaje się pierwszeństwo?

346). Co się dzieje w razie sprzedaży rzeczy ukradzonej?

347). Czy ma ważność sprzedaż, robiona po pijanemu i w jaki sposób sprzedający może ją unieważnić?

348). Co się uważa za moment wejścia w posiadanie: czy odebranie rzeczy, czy też zawarcie samej umowy?

349). Czy zdarzyło się w danej okolicy kupno ziemi wskutek parcelacji i na jakich warunkach?

350). W jakich razach praktykuje się przedawnienie?

351). Czy praktykuje się i w jakim celu wystawianie zwierzęcia domowego na sprzedaż, bez zamiaru sprzedania (np. bydłcia, aby przetargowane szczęśliwą ręką lepiej się chowało)?

352). Jakie bywają formy targowania się i w jakim stosunku zostaje cena ofiarowana do ceny żądanej?

353). Co lud rozumie pod mianem kupna ze szczęśliwej ręki?

354). Jakie w danej okolicy bywają targi, w jakich dniach tygodnia i co mieszczenie lub włościanie wynoszą na nie? Jak się dzielą targi?

355). Jakie w danej okolicy bywają jarmarki i na co mianowicie?

356). Czy rozpowszechnionym jest zwyczaj *jarmarkowania*, tj. chodzenia na jarmark bez potrzeby i celu, lub jedynie dla *przetargowania* bydłcia?

357). Jakie korzyści i szkody wynikają z targów i jarmarków?

358). Jakie są symbole, oznaczające granice cudzej własności (np. miedze, kopce, kamienie itd.)? Do kogo należy miedza? Kto ma prawo paść na niej bydło i żąć trawę?

359). Czy niema jakich obrzędów symbolicznych przy sypaniu kopców i oznaczaniu miedzy? Czy zachował się obyczaj bicia chłopców na kopcach lub miedzach?

360). Jakich ograniczeń doznaje właściciel na rzecz swoich sąsiadów? Jaki jest wogóle pogląd na stosunki sąsiedzkie?

361). Jakie bywają zasady co do prawa przechodu lub przejazdu przez cudze terytorjum?

362). Jakie przywileje mają flisacy co do przybijania do cudzego brzegu, rozkładania na nim ognia i noclegu?

363). Czy nie bywa przykładu, że obcy mają prawo pojenia bydła w cudzym stawie lub czerpania wody w cudzej studni i kiedy zabronić im tego można? Czy tacy są zobowiązani do udziału w kosztach naprawy studni itp.?

364). Czy niema przykładu posiadania wspólnych pastwisk, stawów, studni, młynów i innych zakładów? Kto w takim razie nimi zarządza?

365). Czyją własnością są drzewa rosnące na miedzach?

366). Za czyją własność poczytują się stawy, strumienie, rzeki i jeziora? Jakie są zasady wolności łowienia ryb, wycinania w wodzie wikliny, szuwaru itp.?

367). Jakie zwyczaje praktykują się w kwestji spuszczenia wody na cudze terytorjum?

368). Kto ponosi kosztą płotów, rozdzielających dwa obce terytorja?

369). Kiedy i na jakich warunkach budynek jakiś może opierać się o ścianę obcego budynku?

370). W jakich razach obcy może użyć na czas jakiś cudzego konia lub wołu?

371). Jeśli gałęzie jakiego drzewa przechodzą na obce terytorjum, to czy właściciel tegoż może je rąbać lub zbierać z nich owoce?

372). Z jakich służebności korzystają włościanie? Jeśli zostały już zniesione, to na jakich warunkach?

373). Jak lud zapatruje się na niedotrzymanie umowy? Czy uważa to za wstyd, grzech lub występki?

374). Jakie obyczaje towarzyszą zawieraniu umowy (np. poczęstunek)?

375). Jakie obrzędy symboliczne oznaczają zawarcie umowy (podanie ręki, przybicie itd)?

376). Czy praktykuje się w takim razie litkup, w jaki sposób i czym kosztem?

377). Czy mają znaczenie umowy, zawarte przez osoby niepełnoletnie lub niespełna rozumu i kto może przeszkodzić ich wykonaniu?

378). Kto bierze się za świadka przy zawieraniu umów?

379). Jakie bywają umowy na piśmie? Kto zajmuje się ich układem i jak za to bywa nagradzany? Pożądanemiby były kopje charakterystyczniejszych umów.

380). Jakie znaczenie ma zadatek; kto go daje? W jakich razach zwraca się zadatek, a w jakich przepada?

381). Jakie używają się w praktyce zastawy na pewność dotrzymania umowy?

382). Jakie praktykują się kary za niedotrzymanie umowy?

383). Czy bywają wypadki, że ktoś z ludu podejmuje się dostaw i mianowicie jakich?

384). Jakie bywają formy poręczenia? Do jakiego stopnia rozciąga się odpowiedzialność poręczyciela? Ile poręczyciel odpowiedzialnym jest na wypadek śmierci dłużnika?

385). Czy poręczyciel otrzymuje za poręczenie wynagrodzenie i jakie mianowicie (poczęstunek, dar, lub pewną zapłatę)?

386). W jaki sposób poręczyciel dochodzi swojej krzywdy, skoro zmuszonym zostaje płacić za cudzy dług lub niedopełnienie umowy?

387). Jakiego rodzaju ulgi i odroczenia robią się dla poręczyciela?

388). Czy praktykuje się u ludu dawanie komuś pełnomocnictwa, w jakiej mianowicie formie i w jakich wypadkach?

389). Jakiego rodzaju rzeczy bywają przedmiotem pożyczki?

390). Czy bywają przykłady pożyczania sobie wzajemnie zwierząt domowych w czasie robót w polu, albo też narzędzi rolniczych, zboża do siewu i na jakich warunkach?

391). Jakiego rodzaju pożyczki rzeczowe praktykują się bezinteresownie, a jakie za wynagrodzeniem?

392). Czy pożyczki rzeczowe bywają terminowe, czy też bez terminu i czy właściciel ma prawo odebrać rzecz swoją w każdej chwili?

393). Czy na pewność oddania pożyczonej rzeczy dają się jakie zastawy? Czy bywają przykłady oddawania w zastaw gruntu i na jakich warunkach?

394). Co się dzieje, jeśli rzecz pożyczona zaginie, zniszczy się lub uszkodzi z winy pożyczającego, a co, jeśli z winy osoby trzeciej?

395). Jak się dokonywają pożyczki pieniężne: na weksel, czy też na słowo? Jakie bywają stałe terminy płacenia długów?

396). Do kogo lud udaje się po pożyczkę?

397). Do jakich rozmiarów dochodzą procenta? Czy się nie trafiają ludzie, poczytujący sobie za grzech branie procentu wogóle, lub w szczególnych wypadkach?

398). Czy się zdarzają przykłady oddawania długu lub procentu robotą lub płodami w naturze, albo też oddawania gruntu na czasowy użytek?

399). Czy bywają wypadki zapierania się długu?

400). Co daje się na zastaw wziętego długu? Czy bywają wypadki, że przyjmujący zastaw użytkuje z zastawionej rzeczy?

401). Jeżeli bydłę, oddane na zastaw długu, da jaki przypłodek (np. krowa cielę), to do kogo takowy należy?

402). Na mocy jakiego układu wierzyciel może otrzymać spłatę długu przed terminem?

403). Czy bywają wypadki samowolnego zajęcia ruchomości na rzecz długu?

404). Czy bywają wypadki lichwy i kto mianowicie nią się zajmuje? Pożądane są opisy charakterystycznych zdarzeń z dziedziny wyzysku lichwiarskiego.

405). Czy w danej miejscowości istnieją kasy zaliczkowo-pożyczkowe? Kto nimi zawiaduje? Na jakich zasadach udzielają pożyczek? Kto z nich najwięcej korzysta? Czy nie następują powodu do jakich nadużyć?

406). Jakie są ważniejsze formy wydzierżawiania własności w danej okolicy?

407). Jakie są zwyczaje co do wydzierżawiania własności nieruchomości?

408). Na jakie terminy wydzierżawia się własność nieruchomości?

409). Czy warunki układają się na piśmie, czy ustnie tylko?

410). Czy bywają przykłady wydzierżawiania własności nieruchomości nie za pieniądze, ale za część dochodu w naturze?

411). W jakich razach wydzierżawiający może się zrzec dzierżawy lub odstąpić ją komu innemu?

412). W jakich razach właściciel może odebrać rzecz wydzierżawioną?

413). Jakie bywają spory i zatargi pomiędzy właścicielem a dzierżawcą?

414). Czy się robią jakie ulgi dzierżawcom w razie klęsk przyrodzonych, lub nieszczęść osobistych?

415). Czy zwierzęta domowe odnajmują się i w jakich celach?

416). Do kogo należy przypłodek wynajętego zwierzęcia?

417). Czy praktykuje się wypożyczanie kwok, gęsi, kaczek do wysiadywania cudzych jaj i na jakich warunkach?

418). Jaka jest odpowiedzialność za uszczerbek rzeczy wydzierżawionej lub odnajętej?

419). Czy w danej okolicy praktykuje się oddawanie rzeczy na przechowanie i na jakich warunkach?

420). Czy bywają przykłady oddawania bydłęcia na przemieszanie lub na wychówek; w jakich razach i na jakich warunkach?

421). Do kogo należy przypłodek z bydłęcia, wziętego na mieszkanie lub wyżywienie?

422). Czem zabezpiecza się pewność zwrotu powierzonej rzeczy i jaka jest odpowiedzialność za jej stracenie lub uczynienie jej uszczerbku?

423). Czy obcy mogą paść na cudzem ściernisku, skoszonej łące, w jakiej porze i za jakim wynagrodzeniem? Czy za to nie zobowiązują się do pewnych robót (np. w czasie żniwa lub kopania kartofli)?

11. Zwyczaje i poglądy, dotyczące się najmu.

424). Jakiego rodzaju bywa najem osób i na jakich warunkach? Czy bywają przykłady wynajmowania przez lud górali-bandosów?

425). Do jakich robót w danej miejscowości wynajmują się robotnicy?

426). Z kim wie dzie się układ o najem osoby małoletniej?

427). Jaki zadatek daje się przy najmie?

428). W jakim stosunku pozostaje najemnik do pracodawcy i pracodawca do najemnika?

429). Kiedy pracodawca zatrzymuje płacę najętemu robotnikowi?

430). Czy obcy najemnik obowiązany jest do złożenia paszportu w ręce pracodawcy?

431). Kiedy najemnicy otrzymują zapłaty w naturze, nie w gotówiznie?

432). W jakich razach pracodawca może odprawić najemnika przed terminem i naodwrot, kiedy najemnik opuszcza pracodawcę wcześniej, niżby należało?

433). Co się dzieje w razie pobicia najemnika przez pracodawcę?

434). Czy bywają przykłady zastępstwa najemnika, w jakich razach i przez kogo?

435). Jaką odpowiedzialność ściga na siebie najemnik za niedbalstwo, zuchwalstwo i samowolne opuszczenie roboty?

436). Co może uwolnić najemnika od przyjętego na siebie zobowiązania?

437). Jakie są obowiązki i odpowiedzialność stróża polnego; kto go wynajmuje i opłaca?

438). Kto pasie bydło: czy własne dzieci, czy też wynajęci pastuchowie; na jakich ci ostatni wynajmują się warunkach, na jaki czas i jaka na nich ciąży odpowiedzialność?

439). Czy pastuch odpowiada za bydło, które utonęło lub zostało przez zwierzę drapieżne pożartem?

440). Czy bywają ogólni pasterze; kto ich godzi i płaci? Czy nie dodaje się im pomocników (przypasków)?

441). Czy bywają wypadki, aby pasterz, oprócz zapłaty, otrzymywał jeszcze część przychówku?

442). Czy bywają zdarzenia, że gospodarz daje zagony na odrodek komornikom i na jakich warunkach?

12. Zwyczaje i poglądy, dotyczące się służby.

443). Jakiego rodzaju służbę trzymają gospodarze miejscowi?

444). Jakie nazwy otrzymują służący od rodzaju swege zajęcia?

- 445). Jaki jest stosunek pomiędzy gospodarzami a czeladzią?
446). Czy czeladź siada do stołu razem z gospodarzami, czy też ją oddzielnie?
447). Gdzie czeladź w domu pomieszcza się, zwłaszcza gdzie sypia?
448). Jakie są zasady karności względem czeladzi?
449). Jakie mniej więcej wynagrodzenie pobiera służba i jak się ono zowie (zasługi)? Czy oprócz wynagrodzenia pieniężnego nie otrzymuje służący ubrania, płodów w naturze, zagonów pod kartofle lub zboże (osiewek)?
450). Jakie są zwykłe terminy przyjmowania i odprawiania służby?
451). Z jakich przyczyn odprawia się służącego przed terminem?
452). Jak się płaci służącego, odprawionego przed terminem?
453). Jaki daje się zadatek służbie i w jakich razach dolicza się do płacy, a w jakich nie?
454). W jakim terminie można zwrócić zadatek i zerwać umowę o przyjęcie służby?

13). Zwyczaj, tyczące się spółek i robót wspólnych.

- 455). Czy się trafiają u ludu danej miejscowości przykłady zawiązywania spółki w celu jakiej spekulacji przemysłowej, handlowej itp.?
456). Czy bywają przykłady łączenia się gospodarzy w celu wykonywania pewnej roboty; na jakich warunkach i pod czym kierunkiem? Czy niema pewnych zwyczajów, świadczących o istnieniu dawniej spółek bartniczych, rybackich, myśliwskich, rzemieślniczych itp.? Jakie wynagrodzenie otrzymuje kierujący?
457). Czy niema w danej miejscowości zwyczaju, aby sąsiedzi żęli jednocześnie zboże z sąsiednich kawałków, w celu zyskania wspólnego pastwiska?
458). Gdzie wolno paść każdemu, nawet ludziom bezrolnym?
459). Czy istnieje w danej miejscowości zwyczaj zbierania się młodzieży w celu obchodzenia domów po kolędzie, po dyngusie itd.; kto kieruje tą gromadką i w jaki sposób dzielą się zebranymi darami?
460). Czy zdarzają się jakie składki i w jakim mianowicie celu? Kto zwykle zajmuje się zbieraniem składki?
461). Czy bywają przykłady zbierania składek w celu urządzenia sobie wspólnej zabawy i komu powierza się urządzenie owej zabawy?
462). Czy składki pieniężne mogą być zastąpione datkami w naturze lub wzięciem na siebie jakiejś roboty lub obowiązku?
463). Gdzie się odbywają zabawy składkowe i w jakim czasie? Jeśli odbywają się w domu prywatnym, to czy właściciel otrzymuje jaką zapłatę, oraz wynagrodzenie za poczynione szkody?
464). Czy praktykują się „prządki”? Kto daje na nie światło? Czy bywają na nich wspólne wieczery i czy każdy daje na nie żywność lub jeden z kolei? Kto przygotowuje ową wspólną wieszczę?

465). W jaki sposób tworzą się kompanje w celu pielgrzymki do miejsc świętych? Jakie i w jakim celu pobierają się składki? Komu powierza się przewodnictwo kompanji i rozsądzanie sporów pomiędzy członkami?

466). Czy się praktykuje pobieranie opłaty od nowiejuszów w robocie (tak zwane frycowe), w jakich razach, w jakiej formie i na czyją korzyść?

467). Czy praktykuje się wymaganie opłaty od widzów przy jakiej pracy (np. tak zwane *związywanie* przy żniwie?)

468). Czy istnieje zwyczaj, aby sąsiedzi pomagali bezinteresownie sąsiadom w robotach polnych, w budowie domu, w usunięciu śladów kłeski itd.?

469). Jakie nazwy noszą rozmaite rodzaje bezinteresownej pomocy sąsiedzkiej?

470). Czy istnieje zwyczaj, że gospodarz zaprasza ludzi do pomocy przy koście lub żniwie za poczęstunek (proszone żniwo?) W jakim czasie odbywa się ta pomoc? Jaka po niej następuje zabawa i ugoszczenie?

471). Kto dostarcza pomagającym narzędzi do roboty?

472). Czy istnieje zwyczaj pomagania sobie wzajemnie po kolei? Kto ustanawia tę kolej?

473). Czy bywają przykłady pomocy bez zapłaty i poczęstunku?

14. Zwyczaje i pojęcia, dotyczące się prawa publicznego.

474). Jakie pojęcia ma lud o władzy państwowej?

475). Czy chętnie i bez szemrania ponosi ciężary publiczne, czy też poddaje je krytyce i jakiej mianowicie?

476). Jakie są jego poglądy na władzę gminne?

477). Jakie są jego poglądy na władzę duchowną i obowiązki względem niej? Czy są w zwyczaju jakie szczególne daniny dla proboszcza, organisty, kościelnego itd.?

478). Kto bywa kościelnym i na jakich warunkach? Jakie są jego obowiązki i wynagrodzenie?

479). Jaki jest pogląd ludu na nauczyciela i potrzebę nauki?

480). Jakie ma znaczenie gromada, kto bierze w niej udział i jaki jest zakres jej działalności według prawa i w praktyce?

481). Czy wieś lub gmina posiada jaką wspólną własność (las, łąkę, pastwisko) itd.?

482). Komu oddaje się propinacja?

483). Czy istnieją w danej miejscowości jakie stowarzyszenia i korporacje (np. bractwa religijne) i jaka ich jest organizacja?

484). Jakich przymiotów wymaga od wójta i sołtysa i kogo najchętniej na ten urząd wybiera?

485). Jakie czynniki i pobudki działają na wyborach? Kto bywa przy nich agitatorem i za pomocą jakich środków?

486). W jakim stosunku zostaje wieś do dworu?

487). Czy istnieją w danej miejscowości zatargi o służebności i w czym się objawiają?

488). Jakie wyobrażenie lud ma o narodowości, państwowości, obcych narodach, o ich wzajemnym stosunku? do jakich obcych objawia sympatję, do jakich zaś antypatję?

489). Jakie lud ma pojęcie o wojnie i jej znaczeniu? Czy nie ma jakich przysłów i anegdotek o obcych narodach lub przezwisk im nadawanych?

15. Zwyczaje i pojęcia, dotyczące się postępowania sądowego.

490). Czy lud robi różnicę pomiędzy sprawami cywilnymi a karnymi?

491). Jakich przymiotów wymaga od sędziego? Kogo najchętniej na ten urząd wybiera? Jak zapatruje się na sędziego z urzędu? na ławników?

492). Czy zdarzają się w danej miejscowości sądy polubowne i w jaki sposób oraz z kogo się tworzą? Jakie znaczenie mają jego wyroki?

493). Kogo nie godzi się pozywać do sądu?

494). Czy kobiety występują ze skargą do sądu bez asystencji i pozwolenia męża?

495). Czy bliższa rodzina i krewni występują w charakterze świadków?

496). Jacy ludzie, w pojęciu ludu, powinni być wyłączeni od świadczenia?

497). Czy bywają wypadki zanoszenia ogólnej skargi do sądu?

498). W jaki sposób lud przyjmuje wyrok?

499). Czy bywają wypadki rozsądzenia sprawy w sposób prywatny, tajny i czy takie wyroki bywają wykonywane?

500). Co się dzieje w obec bezzasadnej skargi, podanej do sądu?

501). Jakie przestępstwa lud poczytuje za cięższe, a jakie za lżejsze? Pożądanymi są podania, legiendy i przysłowia, w których odbija się pogląd ludu na pewne przestępstwa. Czy lud robi różnicę pomiędzy pojęciami zbrodni, przestępstwa, grzechu, wykroczenia i t. d.?

502). Ile w przestępstwie lud składa winę na złego ducha i pokusę, albo też na przeznaczenie?

503). Jakie w danej miejscowości lud przyjmuje okoliczności łagodzące (złe wychowanie, sposobność, ubóstwo i t. d.), lub na odwrót obciążające (spełnienie przestępstwa w biały dzień, względem osoby ubogiej i t. d.)?

504). Ile zły charakter pokrzywdzonego służy za usprawiedliwienie przestępcy?

505). Jakie pobudki budzą w ludzie wstręt i ohydę wobec przestępstwa (religijne, straty ekonomiczne, współczucie dla pokrzywdzonego itd.)?

506). W jakich wypadkach cała wieś czuje się dotknięta przestępstwem względem pojedynczej osoby?

507). Czy lud robi różnicę pomiędzy przestępstwami z dojrzałym namysłem, ze złą wolą a popełnianymi w chwili uniesienia, albo pod naciskiem okoliczności?

508). Jakie znaczenie nadaje lud przestępstwu z namowy lub z rozkazu?

509). Jak lud patrzy na na usiłowanie popełnienia przestępstwa lub na groźbę dopuszczenia się tegoż?

510). Jak lud patrzy na namawiających do przestępstwa, podżegaczy lub pomocników? Czy nie było wypadków samowolnego ich karania?

511). Jakie czyny, same przez się niewinne, poczytywane są przez lud w danej okolicy za grzechy, przestępstwa lub nawet zbrodnie? Czy niema wypadków, w których błąd nieumyślny piętnowany bywa cechą przestępstwa? Czy niema rzeczy, niewinnych przez się, poczytywanych za grzech lub przestępstwo przez zabobon (np. gaszenie pożaru, wynikłego od piorunu)?

512). Czy społeczeństwo miejscowe nie wymierza w pewnych wypadkach kar fizycznych lub moralnych na ludziach, nie podlegających odpowiedzialności sądowej, lub przez sąd uniewinnionych?

513). Jakie przestępstwa, ścigane i karane na mocy prawa, poczytywane są przez lud za czyny niewinne (np. kontrabanda, wyrąb w lesie rządowym itd.)? Czy niema wypadków, aby dla pewnych przestępstw, karanych według prawa, lud żywił sympatję?

514). Czy niema wypadków karania przestępstwa, dokonanego we własnej obronie?

515). Czy niema przykładów karania zwierząt?

516). Jak lud pogląda na ukrywających przestępstwo? a jak znowu na skarżących i donoszących? Czy nie bywa przykładów samowolnego karania tych ostatnich?

517). Jakie wspomnienia pozostały po dawnych sądach patrymonjalnych i wójtowskich?

518). Jakie znaczenie ma sąd gromadzki?

519). Czy niema wypadków zdawania się na sąd ludzi starych lub inteligentnych, księży, właścicieli większej posiadłości wiejskiej, urzędników cywilnych i policyjnych i jakie znaczenie przywiązuje się do ich wyroków? Czy zdarza się niepoprzedzenie na tym wyroku i odwołanie się do sądu?

520). Czy nie bywa lub nie bywało przykładu samowolnego sądenia i karania? Jakie bywają tego powody i skutki?

521). Czy bywają przykłady robienia śledztwa i dochodzenia przestępcy, dokonywania rewizji na własną rękę i jakie bywają tego skutki?

522). Czy bywają przykłady dochodzenia przestępcy za pomocą czarów i jakich mianowicie?

523). Czy nie bywa przykładu uciekania się do czarów, w celu ściągnięcia na winnego kary; jakie to są czary i w jakich razach się używają?

524). Czy bywają wypadki, że lud w razie uniewinnienia przez

sąd przestępcy lub zbyt łagodnego, według jego mniemania, skarania tegoż, sam wymierza mu karę i w jaki mianowicie sposób?

525). W jakich razach i jakimi sposobami przestępcy wyrabiają sobie w okolicy bezkarność tak, iż nawet pokrzywdzeni nie występują ze skargą do sądu?

526). Czy bywają wypadki, że cała wieś lub cała okolica bierze udział w chwytniu przestępcy i dostawianiu go do sądu?

527). Czy bywają przykłady doraźnego karania złooczyńcy, schwytanego na gorącym uczynku, lub odnalezionego niebawem?

528). Do kogo lud w danej miejscowości udaje się po radę, przed rozpoczęciem sprawy?

529). Komu lud miejscowy chętniej powierza sprawę: adwokatowi, czy też pokątnemu doradcy i z jakich powodów?

530). Jakim karom lud poddaje się chętniej, aresztowi czy karze pieniężnej?

531). W jakim miejscu zamykają aresztowanych przestępców i jakie temu miejscu dają nazwy? Czy niema podań o jakich szczególniejszego rodzaju więzieniach, kajdanach, dybach itp.?

532). Jakie bywają kary pieniężne, nakładane przez sąd, lub nakładane wskutek dobrowolnej zgody dla uniknięcia sprawy sądowej i na jaki cel bywają obracane?

533). Czy bywają wypadki odrabiania kary pieniężnej?

534). Czy nie było wypadku wypędzania kogoś ze wsi za karę?

535). Czy bywają wypadki kary cielesnej i w jakich razach?

536). Czy bywają wypadki pokuty kościelnej jako kary?

537). Czy nie bywa lub nie było wypadków oprowadzania sromotnego (np. cudzołożnie na powrósle dokoła ementarza) lub hańbiącego wystawiania (np. w kunie przy kościele) i jak ludność zachowywała się przy podobnem zdarzeniu?

538). Czy lud nie poczytuje pewnych kar za zbyt surowe, a innych znowu za nadto łagodne? Czy nie odzywają się głosy, pragnące kary śmierci i w jakich razach? Czy lud nie pragnie wznowienia tego lub owego rodzaju kary, lub nie objawia życzenia wprowadzenia jakich nowych form karania?

539). Jak się lud zapatruje na pobyt w więzieniu: czy poczytuje go za rzecz hańbiącą i gardzi temi, co w niem byli siedzieli? Czy lud nie uważa siedzenia w więzieniu za ulgę w swym byciu? Jaki wpływ wywiera na lud pobyt w więzieniu?

540). Jak lud patrzy na przestępców, którzy powrócili z rot aresztanckich, z Syberji, z ciężkich robót? W jakim usposobieniu powracają ci ludzie?

541). Czy bywają przykłady przebaczenia przestępcy, po jakich przestępstwach, w jakich razach, z jakich pobudek i na jakich warunkach? Czy bywają wypadki, że przestępca pieniędzmi lub darami załagadza pokrzywdzonego lub świadomych przestępstwa i powstrzymuje ich od wystąpienia ze sprawą do sądu?

542). Czy niema u ludu w danej okolicy pojęć o obowiązku

pomsty rodowej lub rodzinnej (np. za zabójstwo lub znieważenie niewiasty) i czy niema środków na jej załagodzenie? (Porówn. *Wista* II, 388—398).

543). Jak sobie lud wyobraża kary na tamtym świecie i czy w nich nie widzi czasem odbicia kar ziemskich?

544). Czy lud nie widzi czasem kary bożej w chorobach epidemicznych, klęskach, nieszczęściach?

545). Od jakiego roku życia młodzi przestępcy pod sąd się oddają? Do jakiego wieku kara domowa poczytuje się za dostateczną?

546). Jakiego rodzaju bywają kary domowe?

547). Czy w danej miejscowości są młodzieńcy, którzy byli w osadach rolnych? Z jakim usposobieniem powrócili z nich i jak lud zapatruje się na nich?

548). Jak lud patrzy na dobrowolną pokutę lub tylko samą skrucę i czy nie nadaje jednej i drugiej znaczenia oczyszczającego i do jakiego stopnia? Czy nie zachowały się podania o pokucie i pokutnikach?

549). Jakie są środki zabezpieczenia, aby przestępca nie uciekł? Czy niema w użyciu szczególniejszych sposobów wiązania (np. w kij)?

550). Czy w danej miejscowości praktykują się jakie środki do wymuszenia zeznania i czy niema jakich podań o tem z dawniejszych czasów?

551). Jakie formuły przysięgi i zaklęcia używają się w życiu powszednim? Jaką wagę lud przywiązuje do nich?

552). Czy praktykuje się w życiu powszednim przysięga, w jakiej formie; czy niema wypadków, aby odbywała się przed obrazami świętych lub znakiem krzyża, albo też przy nabitej fuzji lub innej broni?

553). Czy przysięga, złożona przez podejrzanego o winę, uważa się za dowód niewinności?

554). Czy bywają wypadki krzywoprzysięstwa? Jak lud zapatruje się na nie? Czy niema w danej okolicy podań o karach, które dotknęły krzywoprzysięzców i wogóle, jakimi wiara ludowa im grozi?

555). Czy nie bywa wypadków popełnienia krzywoprzysięstwa z pewnemi zabobonami lub zwykłemi podstępami, które mają niby zatrzeć charakter krzywoprzysięstwa?

556). Czy niema wypadków, że lud przysięgę poczytuje za nieobowiązującą, ponieważ złożoną została pod przymusem?

557). Czy niema w danej miejscowości ludzi, gotowych świadczyć fałszywie i krzywoprzysiędz za zapłatę?

558). Czy w danej miejscowości rozwiniętem jest pieniactwo i do jakich dochodzi rozmiarów? Kto bywa podżegaczem i doradcą pieniaczy? Czy bywają wypadki doraźnego karania podżegaczy, zwłaszcza w razie przegrania sprawy?

16. Poglądy na przestępstwa przeciwko religii.

559). Jak lud patrzy na bluźnierstwo, bezbożność, lekceważenie i zaniechanie przepisów religijnych, naruszanie postów, lekceważenie kapłanów itd.?

560). Jak lud postępuje z ludźmi, którzy się starają propagować odmienne pojęcia religijne, podburzać przeciwko kapłanom?

561). Jak lud zapatruje się na przyjmujących inną wiarę i jak zachowuje się wobec namowy do przejścia na inne wyznanie religijne?

562). Jak lud patrzy na innowierców i niechrześcijan; jak nazywa obce wiary i jaką robi pomiędzy nimi różnicę?

563). Jakie zajęcia poczytują się za grzeszne w dniu świąteczne?

564). Jakie są podania o karach niebieskich za pracowanie w pewne dni świąteczne (np. w dzień św. Piotra w okowach, tak zwanego *palikopy*)?

565). Czy praktykuje się pijaństwo w niedziele lub dniach świątecznych i czy nie ma starań w celu powściągnięcia tegoż?

566). Czy bywają w danej miejscowości wypadki kradzieży w kościele; jak się lud zapatruje na nie i czy nie ma legend i podań o karze niebios za świętokradztwo?

567). Czy zdarzały się wypadki profanowania grobów, w jakim celu (dla kradzieży, dla znieważenia trupa lub wykrycia upiora); jak się lud zapatruje na nie i czy nie opowiada jakich podań i legend, odnoszących się do tego przestępstwa?

568). Czy zdarzają się wypadki świętokradztwa wskutek przysądu (np. strzelanie do krzyża lub hostji, aby strzelba nie chybiała)?

17. Poglądy na przestępstwa przeciwko czci i sławie bliźniego.

569). Jaki jest pogląd ludu na wymyślanie i łajanie? Pożądany jest jaknajszczęśliwszy spis wyrazów obelżywych, wymyślań, przekleństw itd., ze wskazówką, w jakich razach i względem kogo się używają. Czy częste bywają przykłady spraw sądowych o obelgi słowne i czym się zazwyczaj kończą? Czem się kończą sprawy o wzajemne obelgi?

570). W jakim razie obelgi słowne poczytywane są za potwarz?

571). Jaki jest pogląd ludu na policzek? Czy uważaniem jest za obowiązek oddanie policzka, czy też zanieślenie skargi do sądu?

572). Czy nie bywa jakich znaków symbolicznych w celu znieważenia kogoś (np. pewnych gestów i ruchów, oraz odpowiednich rysunków na drzwiach i ścianach jego domu)?

573). Jakie bywają doraźne kary za łajanie i wymyślanie?

574). Jak lud patrzy na zniesławienie kogoś, oparte na faktach rzeczywistych i dowiedzionych?

575). Jakiego rodzaju obejście poczytywanem jest za obelżycie, lub przynoszące ujmę?

576). Czy zwraca się uwagę na to, kto kogo znieważył? Czy nadaje się szczególniejsze znaczenie obeldze i zniewadze, wyrządzonej rodzicom, kapłanowi, dziedzicowi, krewnym, starcom? Jakie znaczenie ma zobelżenie i znieważenie kobiety?

577). Czy lud robi różnicę pomiędzy plotką a potwarzą?

578). W jaki sposób lud dochodzi plotki i potwarzy i w jaki sposób karze plotkarzy i potwarców?

18. Poglądy na pijaństwo i zakłócenie spokoju publicznego.

579). Jaki jest pogląd ludu na pijaństwo? W jakich razach uważane jest za grzech i przestępstwo, w jakich na rzecz niewinną, a w jakich znowu za konieczną?

580). Komu bardziej brane jest za złe upicie się, mężczyźnie czy kobiecie, młodzieńcowi czy starszej osobie?

581). Od jakiego wieku lud w danej okolicy rozpoczyna używanie gorących napojów?

582). Czy niema zwyczaju dawania dzieciom w kołysce wódki i z jakich pobudek?

583). Jak lud zapatruje się na przestępstwa, popełnione po pijanemu?

584). Jakie napoje gorące używają się w okolicy i jakie są tam zakłady wyszynkowe?

585). Jaka rolę gra karczma w danej miejscowości? Kto się w niej zajmuje wyszynkiem?

586). Jak się lud zapatruje na przesiadywanie w karczmie?

587). Czy karczma nie bywa czasem widownią narad, zmowy, układania planów już to w celach uczciwych, już znowu występnych, puszczania fałszywych pogłosek itp.?

588). Czy bywają wypadki, że lud z własnego popędu rzuca się na zmwawiających się, lub bałamucających go w szkodliwych lub samolubnych celach?

589). Czy nie było wypadków doraźnego karania lub dostawienia do sądu puszczającego fałszywe pogłoski?

590). Czy niema w danej miejscowości ludzi, uważających trzeźwość za obowiązek i krzewiących ją słowem i przykładem?

591). Czy się trafiają wypadki zakłócenia spokoju publicznego przez awantury, hałasy nocne, podburzanie, tendencyjne rozpuszczanie pogłosek i jakie z tego bywają skutki?

592). W jaki sposób lud postępuje sobie z awanturnikami, burzycielami spokoju?

19. Poglądy na zabójstwo i uszkodzenie na zdrowiu.

- 593). Jakie różnice lud robi pomiędzy rodzajami zabójstwa?
594). Jaki jest pogląd ludu na zabójstwo przez zemstę?
595). O ile lud usprawiedliwia zabójstwo człowieka, gdy mu się zdaje, że godziwe pobudki ożywiały sprawców zbrodni i w jakich razach?
596). Jakie charakterystyczniejsze wypadki zabójstwa zdarzały się w danej miejscowości?
597). Czy bywały wypadki zabicia własnego ojca, matki, dziecka, krewnych i jakie robiły na lud wrażenie?
598). Jakie bywały przyczyny i pobudki wszystkich tych zabójstw?
599). Jaki jest pogląd na przyprawienie o kalectwo? Jakiego rodzaju bywają wypadki przyprawiania o kalectwo?
600). Czy bywają wypadki, że winny kalectwa poczuwa się do obowiązku wynagrodzenia i z jakich pobudek?
601). Czy częste bywają w danej miejscowości pobicia i jakie pociągają za sobą skutki? Czy nie bywa wypadków pobicia rodziców, braci, siostr, krewnych, starszych, kapłanów i jak lud zapatruje się na nie? Jakich zwierząt zabijanie poczytywanem jest za grzech?
602). Jak lud postępuje ze znachorami i guślarzami w razie przyczynienia się ich do czyjejś śmierci, ciężkiej choroby lub kalectwa?
603). Czy bywały w danej miejscowości wypadki samobójstwa, z jakich pobudek i co lud o tém myśli?
604). Czy w danej miejscowości bywają wypadki dzieciobójstwa i z jakich pobudek? Jaki jest pogląd ludu na dzieciobójstwo i dzieciobójczynię? Jakie przyjmuje tutaj okoliczności łagodzące? Czy poczytuje się za równe każdemu innemu zabójstwu?
605). Czy bywają wypadki ukrywania lub samowolnego karania dzieciobójczyń? Czy bywają wypadki urodzeń nieżywych dzieci i z jakich powodów?
606). W jakich razach zdarza się gubienie płodu, z jakich pobudek; czy niema specjalistów, trudniących się tym procederem i jak lud zapatruje się na to?
607). Jak się lud zapatruje na rozbójnictwo? Czy nie było wypadków samodzielnego ścigania i chwywania rozbójników?
608). Jaka bywa organizacja band rozbójniczych?
609). Jak się lud zapatruje na człowieka, który był niegdyś rozbójnikiem? Czy nie widzi w nim czasem pewnego rodzaju bohatera?
610). Czy się trafiają przestępstwa przeciwko zdrowiu publicznem (np. sprzedawanie chorych bydła, niezdrowego mięsa)?

20. Poglądy na przestępstwa przeciwko czystości obyczajów.

611. Jakie są pojęcia ludu o rozmaitych rodzajach naruszenia czystości obyczajów?

612). Czy w danej okolicy panuje surowa czystość obyczajów?
613). Czy pożycie na wiarę poczytywanem jest za grzech i przestępstwo?

614). Czy często zdarzają się w danej okolicy wypadki uwiedzenia dziewczyny i porzucenia jej i jak lud patrzy na nie?

615). Czy nie przymuszają uwodziciela do ożenienia się z uwiedzioną, lub do wynagrodzenia jej pieniędzmi?

616). Jaki jest pogląd na uwiedzioną? Czy nie doznaje ona udręczeń fizycznych i moralnych i od kogo mianowicie? Czy niema jakiej zewnętrznej oznaki dla kobiet upadłych?

617). Czy robi się różnica co do stopnia winy ze względu na to, kto był współwinowajcą: czy człowiek tegoż samego, czy innego stanu, miejscowy lub obcy?

618). Czy nie bywa przykładów doraźnego karania winnych przeciwko czystości obyczajów?

619). Czy niema w danej miejscowości wypadków lub wspomnień karania wszeteczników i wszetecznic i jakie to były owe kary? Czy nie było osobnej kary dla tych, co grzeszyli z ludźmi obcej wiary?

620). Jakie bywają skutki, jeśli nowozamężna okaże się kobietą upadłą?

621). Ile starsi dbają o to, aby chłopcy lub dziewczęta zachowywali niewinność przed wstąpieniem w związki małżeńskie?

622). Czy w danej miejscowości znajdują się kobiety, zajmujące się prostytutką; z jakich mianowicie przyczyn i pobudek? Jak lud patrzy na prostytutki?

623). Czy jest w danej okolicy jaka kara na kobietę, która wzięła pieniądze za rozpustę z mężczyzną i jaka mianowicie?

624). Czy w danej miejscowości trafiają się choroby syfilityczne? Jakimi dostały się drogami? Do kogo uciekają się chorzy? Jakich środków ludność używa w celu ich powściągnięcia? Czy trafiają się wypadki srogięgo prześladowania dotkniętych chorobą?

625). Czy nie bywało wypadków sodomji i w jakiej formie? Jakiego rodzaju ludzie dopuszczają się tych występków i jak się lud zapatruje na nie?

21. Poglądy na przestępstwa przeciwko własności i wyzysk.

626). Jakie pojęcia ma lud w danej miejscowości o nietykalności cudzego? Jaką pod tym względem robi różnicę pomiędzy dobrem publicznem a prywatnem, własnością dworską a chłopską, mieniem bogatego a ubogiego itd? Jakie istnieje stopniowanie rodzajów kradzieży pod względem ciężkości przestępstwa?

627). Czy w danej okolicy są częste wypadki kradzieży i z jakich mianowicie pobudek: czy z biedy i potrzeby, czy też z chciwości lub wskutek złych skłonności?

628). Czy w danej miejscowości znajdują się ludzie, którzy z kradzieży zrobili sobie rodzaj rzemiosła? Jakie mniej więcej jest ich stanowisko społeczne oraz stopień rozwoju umysłowego?

- 629). Jak są traktowani we wsi złodzieje miejscowi?
- 630). Kto trudni się skupywaniem lub przechowywaniem rzeczy skradzionych?
- 631). Czy lud robi skrupuł co do kupowania rzeczy kradzionych?
- 632). Jakie przesady i środki czarodziejskie istnieją pomiędzy złodziejami?
- 633). Przy jakiej sposobności najczęściej zbierają się złodzieje?
- 634). Do jakich środków ucieka się lud w celu wykrycia złodzieja? Czy są w użyciu jakie środki czarodziejskie w tym celu? Czy niema wypadków uciekania się do nabożeństwa i szczególniejszych modłów?
- 635). Czy nie trafiają się wypadki doraźnego karania złodziei, zwłaszcza schwytyanych na gorącym uczynku?
- 636). W jaki sposób praktykuje się dobrowolne wynagrodzenie kradzieży? Czy niema wypadków, że złodzieja nie oddają do sądu, lecz zmuszają do wynagrodzenia krzywdy i czy nie odnoszą się pod tym względem w pewnych razach do księży?
- 637). Jakie bywają wypadki kradzieży domowej i co lud myśli o niej?
- 638). Czy bywają wypadki kradzieży owoców? Czy niema wypadków gromadnego napadania na ogrody? Jak lud zapatruje się na tę kradzież i ten rabunek?
- 639). Jak lud zapatruje się na rwanie strączków cudzego grochu w polu? W jaki sposób wymierza karę za to?
- 640). Czy bywają przykłady zżęcia pokryjomu cudzego zboża?
- 641). Czy częste bywają wypadki spasania cudzej łąki, puszczania bydła w szkodę i jak lud zapatruje się na to?
- 642). Jak dopełnia się zajęcia bydła i na jakich warunkach to bydło zwraca się właścicielowi?
- 643). Czy bywają wypadki odbierania przemocą zajętego bydła?
- 644). Jak lud pogląda na kradzieże leśne? Czy robi pod tym względem różnicę pomiędzy lasem prywatnym a skarbowym?
- 645). Jak lud patrzy na zbieranie jagód, grzybów, orzechów w cudzym lesie?
- 646). Jakie są pojęcia ludu co do kradzieży pszczół?
- 647). Jak lud patrzy na kradzież bydła, drobin? W jaki sposób zazwyczaj kradną bydło i dokąd je zapędzają? Czy nie bywa wypadków srogiej pomsty za ukradzenie bydłęcia?
- 648). W jaki sposób wynagradza się zabicie lub okaleczenie cudzego bydłęcia?
- 649). Jak lud zapatruje się na kradzież psa lub ptaka w klatce albo oswojonego?
- 650). Czy w danej okolicy praktykuje się koniokradztwo? Kto się niem zajmuje? Jaką organizację tworzą koniokradzi? Czemu należy przypisać powodzenie koniokradztwa?

651). Jaki jest wpływ koniokradyństwa na dobrobyt mieszkańców?

652). Czy nie trafiają się wypadki opłacania się koniokradowi lub wykupywania od nich ukradzionych koni?

653). Czy nie bywa wypadków samowolnego karania koniokradowi?

654). Czy nie bywa zdarzeń, że lud w razie zabicia koniokrada ukrywa lub osłania zabójcę?

655). Czy się nie trafia, że lud samowolnie karze przechowywacza lub kupca ukradzionych rzeczy?

656). Jakich środków lud używa w danej miejscowości w celu obrony od kradzieży?

657). Jakie rodzaje kradzieży nie poczytują się ani za przestępstwo, ani za grzech nawet?

658). Jakiego rodzaju oszustwa praktykują się w danej okolicy i jak lud patrzy na nie?

659). Czy kradzież uważa się za cięższe przestępstwo, czy też oszustwo?

660). Czy nie bywa wypadków, w których oszustwo jest poczytywanem raczej za zręczność, aniżeli za występki i oszust otaczany bywa urokiem pewnego bohaterstwa?

661). Czy bywają w danej miejscowości wypadki grabieży i jak je lud ocenia?

662). Czy spotyka się obecnie wypadki zajęcia cudzej własności nieruchomości w skutek przemocy, oszukaństwa, niesprawiedliwego procesu itd.? Czy niema czasem podań o podobnych wypadkach w przeszłości?

663). Jak lud się zapatruje na wypadki wzięcia z mienia przez lichwiarzy?

664). Czy w danej miejscowości praktykuje się przemytnictwo i jakiego rodzaju? Czy lud poczytuje je za grzech lub przestępstwo? Jaka bywa organizacja przemytników? Czy nie mają przemytnicy swojego odrębnego szwargotu? Pożądanymi są dokładne spisy wyrazów tej gwary.

665). Czy bywają wypadki podpalania w celu wzięcia sumy ubezpieczonej; czy są utrzymywane w tajemnicy i jak lud pogląda na takich podpalaczy? Czy bierze im to za złe i w jakich mianowicie razach?

666). Czy zdarzają się wypadki podpalania w celu uszkodzenia bliźniemu i z jakich pobudek?

667). Co się dzieje z podpalaczem, schwytanym na gorącym uczynku?

668). Czy się trafiały przypadki pożaru wskutek nieostrożnego palenia fajek i papierosów i czy niema starań w celu powściągnięcia i ograniczenia palenia?

669). Czy bywają w danej miejscowości ludzie, zajmujący się leczeniem; jak się lud zapatruje na nich i jakie daje im nazwy? Czy leczenia dokonywają w dobrej wierze, czy też ze świadomością szarlatanstwa?

670). Czy niema takich osób, któreby używały sławy cudownych lekarzy?

- 671). Jakie wynagrodzenie pobierają samozwańcy lekarze?
- 672). Czy nie bywa wypadków, że lud samozwańczym lekarzom wymierza doraźną karę lub oddaje ich do sądu?
- 673). Czy bywają w danej miejscowości ludzie, zajmujący się czarami? jakiej płci i w jakim wieku?
- 674). Dla jakich powodów lud woli udawać się do znachorów, aniżeli do lekarzy z powołania?
- 675). Czy bywają ludzie, trudniący się zażegnaniem i w jakich chorobach lud ucieka się do tego środka? Czy zażegnawający pobierają za swe usługi stałe wynagrodzenie, czy też zadawalniają się darami chorych?
- 676). W jakich razach ludzie udają się o pomoc do czarodziejów i jakie ci za swoją pomoc pobierają wynagrodzenie?
- 677). Jakim sposobem, według pojęć ludu, czarownicy i czarownice zyskują swoją wiedzę nadprzyrodzoną?
- 678). Czy niema wypadków odszukiwania czarownic; jakimi środkami i w jakich razach? (Por. *Wisła I*, art. *Czary i czarownice*).
- 679). Czy nie było wypadków doraźnego i samowolnego sądu nad czarodziejami i czarownicami, lub oddawania ich do sądu? Co lud myśli o niewinnieniu ich przez sądy? Czy nie sądzi, że po śmierci nie zasługują na pogrzeb chrześcijański?
- 680). Czy niema śladów lub wspomnień karania czarownic lub czarowników?
- 681). Czy w danej miejscowości istnieją żebracy? Czy chodzą po domach, czy też obierają sobie miejsce pod kościołem? Z jakich przyczyn i pobudek chwycili się żebractwa?
- 682). Jak lud patrzy na żebraków: czy widzi w nich wyzyskiwaczy, czy też osoby godne litości i pomocy? Jaki jest pogład ludu na jałmużnę? Czy są wypadki, w których jest ona obowiązkiem?
- 683). Czy są w danej miejscowości żebracy z rzemiosła, czy obok tego nie mają jeszcze innego zajęcia: czy się nie zajmują leceniem, czarami, wrózeniem itd.?
- 684). Czy żebracy nie dochodzą czasem do dobrobytu i majątku i co się dzieje z ich mieniem po ich zgonie?
- 685). Przy jakich sposobnościach żebracy gromadzą się w większym poczcie osób?
- 686). Czy niema w danej miejscowości stowarzyszeń i spółek żebraczych i jaka jest ich organizacja?

Odpowiedzi na pytania powyższe prosimy aby były pisane na każdy paragraf oddzielnie, na oddzielnym papierze, zapisywanym z jednej tylko strony i z pozostawianiem marginesu; przesyłać je należy pod adresem Księgarni p. M. Arcta, w Warszawie, Nowy-Świat, 53, w opaskach lub kopertach rekomendowanych z kraju, a tylko w kopertach rekomendowanych z zagranicy.

Redakcja Wisły.

K-130N8

Sprostowanie błędów druku.

<i>str.</i>	<i>wiersz</i>	<i>jest:</i>	<i>ma być:</i>
173	11	„	wpłynęło
176	pytanie 38		skutek
178	„ 72	wiersz 3 i 4	po <i>namowa</i> , <i>namowy</i> dodać i
187	„ 260	„ 4	przydałaby
194	„ 398	„ 2	albo

Sprostowanie błędów druku.

nr.	tytuł	str.	zł.	opis
178		11		wprowadzenie
178		"		- autor
178	Pytania	38		
178	"	12		po zmianach, nowych danych i
187	"	240		przebadania
194	"	308		albo